

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ..... Δραχμὰς 7.50

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ..... Φρ. Χρ. 8

ΕΤΟΣ Γ' — ΑΡΙΘΜΟΣ 72

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΕΚΑΣΤΟΝ ΦΥΛΛΟΝ Λ. 10

Διὰ πᾶσαν αἰτησίαν :

“ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ”

ΑΘΗΝΑΣ

Ἐν Ἀθήναις τῆ 24 Νοεμβρίου 1907

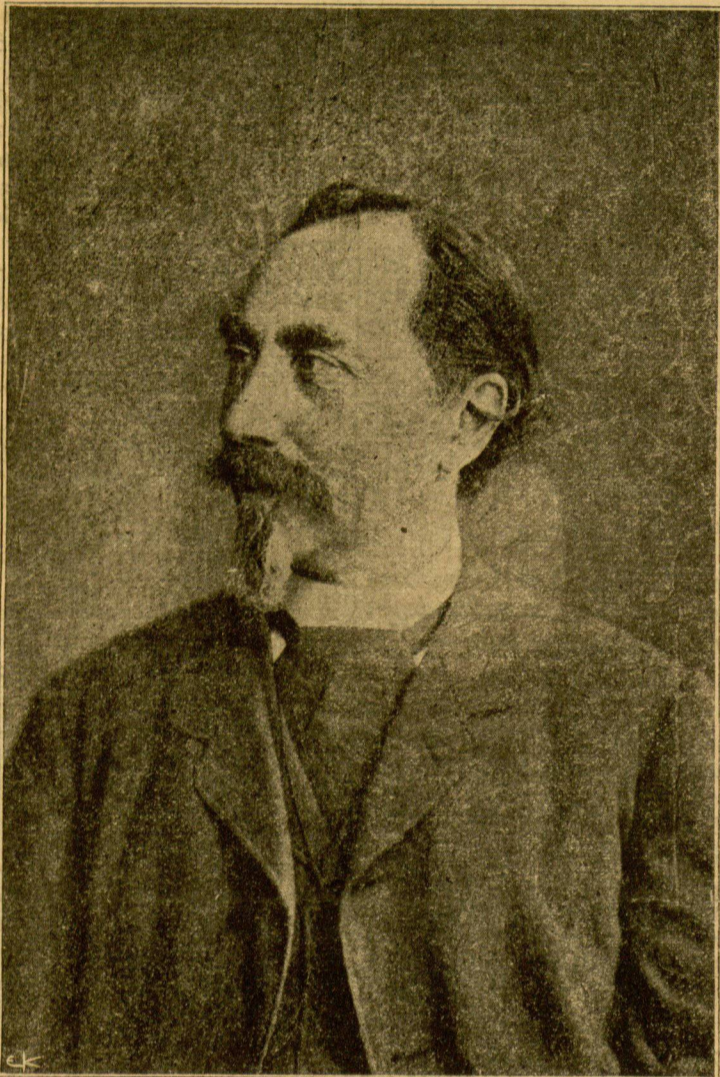
Ἡ «ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ» διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπιβλεψιν καὶ τὸν ἔλεγχον δωδεκαμελοῦς συμβουλίου ἐκ δικηγόρων ἐν Ἀθήναις.

Ἐπόπται τῆς ἔξοδος καὶ ὑπεύθυνοι

ΠΕΤΡΟΣ ΘΗΒΑΙΟΣ

Π. ΛΑΓΟΠΑΤΗΣ — Α. ΜΠΟΥΚΡΑΣ

Δικηγόροι ἐν Ἀθήναις

HEINRICH DERNBURG

Ὁ μὴν Νοέμβριος ὑπῆρξεν ὀλέθριος, διὰ τὴν νομικὴν ἐπιστήμην ἐν Γερμανίᾳ. Τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸν κορυφαῖον τῶν δικονομολόγων *Biilow* ἀπεβίωσεν τὴν νύκτα πρὸς τὴν 23 Νοεμβρίου (ν. ἡ.) ὁ μέγιστος τῶν ἐπιζώντων, ὑπὸ τινος δ' ἐπόψεως καὶ ὁ μέγιστος τῶν ποτε ὑπαρξάντων πανδεκιστῶν, ὁ Ἐροδῖκος *Δερνβούργ*. Ὁ μέγας οὗτος νομοδιδάσκαλος καὶ νομικὸς συγγραφεὺς ἀπεβίωσεν ἄγων τὸ 78 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, γεννηθεὶς ἐν Μαγεντία τῆ 3 Μαρτίου (ν. ἡ.) 1829, ἔφερε δὲ τὸν τίτλον τοῦ μουσικοῦ νομικοσυμβούλου καὶ ἦτο ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Βέρνερ τὸ πρεσβύτερον τῶν μελῶν (*Senior*) τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Βερολίνου, διατελῶν συνάμα ἀπὸ τοῦ 1866 μέλος τῆς Πρωσικῆς Γερουσίας, ἀνήκων εἰς τὸ κόμμα τῶν φιλελευθέρων.

Ὡς οἱ πλείστοι τῶν μεγίστων νομικῶν τῆς Γερμανίας, οὕτω καὶ ὁ *Δερνβούργ*, ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ κατέκτησε διαπρεπὴ θέσιν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ. Μόλις ἄγοντα τὸ 22 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, βλέπομεν ἤδη τοῦτον ἀνερχόμενον τὴν ἀκαδημαϊκὴν ἔδραν ἐν Ἀϊδελβέργῃ ὡς ὑφηγητὴν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου τῷ 1851. Ἡ περὶ συμφητισμοῦ ἱστορικὴ καὶ θεωρητικὴ μελέτη τοῦ *Δερνβούργ* (*Geschichte und Theorie der Kompensation*), ἐγράφη παρ' αὐτοῦ εἰς ἡλικίαν καθ' ἣν συνήθως οἱ ἄλλοι ἀρχοῦνται τῶν Πανεπιστημιακῶν αὐτῶν σπουδῶν καὶ ἐν τούτοις ἐπὶ πενήτηκοντα καὶ πέντε ἡδὴ ἔτη τὸ ἔργον, ἐκδοθὲν καὶ εἰς δευτέραν ἐκδοσιν τῷ 1868, ἀπέμεινε κλασικὸν ἐπὶ τοῦ θέματος. Ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τοῦ συμφητισμοῦ, σαφεστέρᾳ καταστάσα ἰδίως ἀπὸ τῆς εὐρέσεως τῶν Εἰσηγήσεων τοῦ *Γαίτου*, ἀποτελεῖ ἐν τῶν χαρακτηριστικωτέρων σημείων τοῦ τρόπου τῆς ἀναπτύξεως τῶν θεσμῶν τοῦ ἀστικοῦ δικαίου παρὰ τοῖς

Ῥωμαίοις κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δημοκρατίας. Ὁ νεαρὸς *Δερνβούργ* ἀνέπτυξε τὸ θέμα οὕτως ἐπιτυχῶς, ὥστε ὁ παραβάλλων τὴν τοσοῦτον παλαιὰν μελέτην αὐτὴν πρὸς ἔργα νεώτατα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος, ὡς ἡ κατὰ τὸ παρὸν λ. χ. ἔτος δημοσιευθεῖσα μελέτη τοῦ καθηγητοῦ Κρέτσμαρ «*Ueber die Entwicklung der Kompensation im römischen Rechte 1907*», βλέπει ὅτι ἐλάχιστα ἔκτοτε τὰ νεώτερα ἐπὶ τοῦ θέματος προσετέθησαν.

Υφηγητὴς ἔτι ὢν ἐν Ἀϊδελβέργῃ ὁ *Δερνβούργ* ἴδρυσεν μετὰ τοῦ *Brinkmann* καὶ ἄλλων τὸ περιοδικὸν «*Kritische Zeitschrift für die gesammte Rechtswissenschaft*», ἐν γένει δὲ τοιαύτη ὑπῆρξεν ἀμέσως ἡ ἐπιστημονικὴ αὐτοῦ δράσις, ὥστε τρία μόλις μετὰ ταῦτα ἔτη βλέπομεν τὸν *Δερνβούργ* εἰς ἡλικίαν 25 ἐτῶν καταλαμβάνοντα τῆ 26 Αὐγούστου 1854 τὴν θέσιν τοῦ Ἐκτάκτου Καθηγητοῦ ἐν Ζυρίχῃ, μετὰ τινος δὲ μηνῶν, τῆ 21 Ἀπριλίου 1855 τὴν θέσιν τοῦ τακτικοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου ἐν τῷ αὐτῷ Πανεπιστημίῳ.

Ἐν Ζυρίχῃ παρέμεινε ὁ *Δερνβούργ* μέχρι τοῦ 1862, ὅτε μετακλήθη εἰς Χάλλην τῆς Πρωσίας, νομικὸς ἤδη μεγίστου κύρους τυγχάνων, χάρις εἰς τὰς δημοσιευθεῖσας αὐτοῦ μελέτας καὶ ἰδίως τὸ περιώνυμον αὐτοῦ ἔργον ἐπὶ τοῦ Ὑποθηκικοῦ Δικαίου. «*Das Pfandrecht nach den Grundsätzen des heutigen römischen Rechtes*» οὗτινος ὁ πρῶτος τόμος εἶχεν ἐκδοθῆ ἀπὸ τοῦ 1860. Ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν κατέλαβεν ὁ *Δερνβούργ* θέσιν διαπρεπεστάτην μετὰ τῶν ἐν Χάλλῃ συναδέλφων αὐτοῦ, οἵτινες τῷ 1866 ἐξέλεγον τὸν νέον ἐπι Καθηγητὴν τοῦ Δικαίου ἀντιπρόσωπον τοῦ Πανεπι-

στημίου τῆς Χάλλης ἐν τῇ Πρωσικῇ Γερουσίᾳ.

Τῷ 1871 ἐδημοσιεύετο ὑπὸ τοῦ *Δερνβούργ* ὁ πρῶτος τόμος τοῦ τρίτου (Ἐγχειριδίου τοῦ Πρωσικοῦ Δικαίου (*Lehrbuch des Preussischen Privatrechts* ἐκδοθὲν εἰς 5 ἐκδόσεις) τοιαύτη δ' ὑπῆρξεν ἀμέσως ἡ ἐπιβολὴ τοῦ ἔργου, ὥστε τῷ 1873 ἀποθανόντος τοῦ *Rüdorff* πανταχόθεν ὁ *Δερνβούργ* ἐνεδεικνύετο ὡς διάδοχος ἐκείνου, κληθεὶς ὀνότως ἀμέσως εἰς Βερολίνον ὡς τακτικὸς Καθηγητὴς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ καὶ Πρωσικοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου. Ὁ Βασιλεὺς δὲ τῆς Πρωσίας, μὴ ἐπιθυμῶν ν' ἀποχωρήσῃ τῆς Γερουσίας, διετήρησεν αὐτόν, διορίσας ἰσόδιον γερουσιαστήν.

Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἐπὶ τοῦ Πρωσικοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου ἔργου αὐτοῦ, ἐπεδόθη ὁ *Δερνβούργ* εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ τρίτου Ἐγχειριδίου τῶν Πανδεκτικῶν αὐτοῦ, ὃν ὁ πρῶτος Τόμος ἐξεδόθη τῷ 1884, μόλις δὲ συμπληρωθέντος τοῦ ἔργου ἐγένετο ἀμέσως σχεδὸν νέα ἐκδοσις καὶ ταύτην ἀλλεπαλλήλως εἰς μικρὰ χρονικὰ διαστήματα διεδέχθησαν ἕτεραί μέχρι τῆς τελευταίας ἐβδόμης (1902—1903).

Εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ Γερμανικοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ὁ *Δερνβούργ* ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος, οὐδεὶς δ' ἦτο μᾶλλον αὐτοῦ ἀρμόδιος νὰ ἐπεξεργασθῇ συστηματικῶς τὸ νέον δίκαιον, ἐν ᾧ συναχθεύθησαν ἀρχαὶ τοῦ τε Ῥωμαϊκοῦ καὶ τοῦ γερμανικοῦ, ἰδίως τοῦ πρωσικοῦ δικαίου, διότι οὐδεὶς ἕτερος νομικὸς ἐν Γερμανίᾳ εἶχεν ἀποκτήσει τοιαύτην αὐθεντίαν ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν κλάδων τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, ὅσῃν ὁ ἐξ ἴσου δεινὸς συγγραφεὺς τοῦ τε κοινοῦ καὶ τοῦ πρωσικοῦ δικαίου.

Τὸ μέγα ἔργον τῆς συστηματικῆς ἐπεξεργασίας τοῦ νέου δικαίου τῆς Αὐτοκρατορίας ἀνέλαβεν ὁ *Δερνβούργ* ἐν πρεσβυτικῇ ἡλικίᾳ μετὰ νεανικοῦ ὄλως σφρίγγου. Μεταξὺ τῶν πρώτων ἐργασιῶν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ νέου Γερμανικοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου ἐδημοσιεύθησαν, εἴνε ἡ περὶ Προσωπικῆς Καταστάσεως μελέτη τοῦ *Δερνβούργ* (*Persönliche Rechtsstellung in Bürgerlichen Gesetzbuch*). Ἄλλ' εὐθὺς ἐπίσης ἤρξατο δημοσιεύμενον τὸ μέγα ἔργον τοῦ *Δερνβούργ* τὸ Σύστημα τοῦ νέου ἀστικοῦ δικαίου (*Das Bürgerliche Recht des Deutschen Reichs und Preussens*) ἔπερ, συντελεσθὲν εἰς 5 τόμους, ἐξεδόθη εἰς ἐπανειλημένας ἐκδόσεις.

Οὕτως ὁ *Δερνβούργ* ἐπέζησεν ἵνα συμπληρώσῃ ἐπεξεργασίαν τρίτου, νέου τούτου κλάδου Ἀστικοῦ Δικαίου, ἀποτελῶν οὕτω μοναδικὸν παράδειγμα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς νομικῆς ἐπιστήμης.

Ὡς διδάσκαλος ὁ *Δερνβούργ* ἐστερεῖτο εὐφραδείας, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐν Βερολίνῳ τὰ ἀκροατήρια αὐτοῦ ἦσαν πολὺ ἀραιότερα τῶν ἐπὶ μακρὰ ἔτη συναδέλφων τοῦ Καθηγητῶν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου, τοῦ μεταδοτικωτάτου *Pernice* καὶ τοῦ στομύλου *Eck*. Κατὰ τὰ τελευταῖα δ' ἔτη εἶχε κατὰ πολὺν περιορισίει ὁ *Δερνβούργ* καὶ τὰς ὥρας τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Ἀντιθέτως εἰς τὰς συγγραφὰς αὐτοῦ ὁ *Δερνβούργ* παρίσταται ὁ σαφέστερος τῶν γερμανῶν συγγραφέων ἐπὶ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου. Ἀπὸ ἐτῶν ἄλλως ἔχομεν ἐν Ἑλλάδι ἐπιτυχῇ μετάφρασιν τῶν Πανδεκτικῶν τοῦ *Δερνβούργ* ὀφειλομένην εἰς τὸν συνάδελφον κ. Δουδουζιώτην, οὕτω δὲ καὶ οἱ μὴ ἐπιστάμενοι τὴν γερμανικὴν Ἑλληνικὴν νομικὴν δύναμιν νὰ ἐκτιμήσωσι τὸ σαφὲς τῆς ἐκφράσεως καὶ τὴν διαύγειαν δι' ἧς ἐξωτερικεύονται ὑπὸ σύγχρονον μορφήν οἱ μᾶλλον ἀπηρχαιωμένοι θεσμοί.

Τὰ τρία συστήματα τοῦ *Δερνβούργ*

ἐγράφησαν κυρίως πρὸς διδακτικοὺς σκοποὺς, αἱ δὲ πολλαπλαῖ αὐτῶν ἐκδόσεις μαρτυροῦσιν ὅτι οὐδεὶς ἕτερος τῶν νομικῶν συγγραφέων ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς μορφώσεως τῶν συγχρόνων γεννεῶν τῶν νομικῶν ἐν Γερμανίᾳ ὅσον ὁ ἀρτι ἀποθανὼν νομοδιδάσκαλος.

Ὅτε ἤρξατο ἡ ἐκδοσις τῶν Πανδεκτικῶν τοῦ *Δερνβούργ*, οἱ Πανδέκται τοῦ *Windscheid* πρὸ εἰκοσαετίας ἐκδοθέντες καὶ εἰς ἀλλεπαλλήλως ἐκδόσεις ἰδόντες τὸ φῶς, εὐρίσκοντο εἰς τὸ μεσουράνημα τῆς δόξης αὐτῶν καὶ ἐν τούτοις οἱ Πανδέκται τοῦ *Δερνβούργ* ὑπὸ διδακτικὴν μὲν ἔποψιν σχεδὸν ἐξετόπισαν αὐτοὺς, ἐν δὲ τῇ πράξει ἐπιτυχῶς διεγωνίσθησαν καὶ ὑπὸ τινος ἐπόψεως τοὺς ὑπερέβαλον. Καὶ ἂν δὲν παραδεχθῶμεν τὸ πρὸ δεκαπενταετίας ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ *Windscheid* γραφὴν παρὰ τοῦ πολλοῦ *Kohler*, τοῦ ἀκροῦ θαυμαστοῦ τοῦ *Δερνβούργ*, ὅτι ἀπὸ τῆς συγγραφῆς τῶν Πανδεκτικῶν τοῦ *Δερνβούργ* παρήλθον αἱ ὥραϊα ἡμέραι, καθ' ἃς ἐδέσποζον οἱ Πανδέκται τοῦ *Windscheid*, πάντως δεόν νὰ δημολογήσωμεν ὅτι ὁ *Δερνβούργ*, ὅσον ἐν τοῖς Πανδέκταις αὐτοῦ, ὡς καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς συγγραφαῖς, ἀπέδωκε τὴν προσήκουσαν θέσιν εἰς τὴν μορφωτικὴν δύναμιν τοῦ δικαίου, ὑπέρ πάντα ἄλλον συγγραφέα, παραστήσας τὸ δίκαιον ὡς ζῶσαν δύναμιν δι' ἐξάρσεως τῆς ἠθικῆς, τῆς κοινωνικῆς, τῆς οικονομικῆς τοῦ δικαίου ἀποστολῆς καὶ ὑποστάσεως.

Ὁ θέλων νὰ ἐκτιμήσῃ τὰς ἰδέας τοῦ *Δερνβούργ* ἐπὶ τῆς ἀντιλήψεως τοῦ δικαίου δὲν ἔχει ἢ νὰ μελετήσῃ τὴν πραγματείαν αὐτοῦ περὶ τῆς «*Φαντασίας ἐν τῷ Δικαίῳ*», ἐν ἣ διαλάμπει τὸ πνεῦμα τοῦ νομοδιδασκάλου χειραφετημένων τῶν παλαιῶν προλήψεων καὶ τῶν δεσμῶν, ἃς νομικοὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ *Mühlensbruch* καὶ τοῦ *Vangerow* ἐδημιούργησαν διὰ τῆς προσηλώσεως εἰς ξηρὰ φρασίδα νομικῶν τεθνεώσεως ἐποχῆς.

Διὰ τὸν *Δερνβούργ* ὁ νομικὸς δὲν πρέπει νὰ μὲν ἀνεπηρέαστος ὅλων τῶν πνευμάτων αὐτοῦ κοινωνικῶν καὶ ἄλλων οικονομικῶν φαινομένων. Δέον νὰ σκέπτηται ὡς σύγχρονος ἄνθρωπος καὶ ν' ἀντιλαμβάνηται τῶν κανόνων τοῦ δικαίου ὑπὸ τὸ πρίσμα συγχρόνου μορφῆς, ἀποβλέπων εἰς τὰς λαϊκὰς ἀνάγκας ζῶν καὶ συναισθανόμενος μετὰ τὸ κοινωνικὸν περιβάλλοντος. Τούτων ἕνεκα ἡ σύνθεσις τῶν νομικῶν ἰδεῶν παρίσταται παρὰ τῷ *Δερνβούργ* ὑπὸ μείζονα αὐτοτέλειαν ἢ παρὰ τῷ *Windscheid*, ὅστις ἐξαντλούμενος εἰς μικρολόγους ἀναλύσεις καὶ συλλογὰς ὀλικοῦ, παραβλέπει πολλὰς τὴν ἱστορικὴν καὶ φιλοσοφικὴν ἐννοίαν τῶν ὀρισμῶν τοῦ δικαίου.

Ἡ μέθοδος δι' ἧς ἐργάσθη ὁ *Δερνβούργ* προσεπόρισεν αὐτῷ ἀληθεῖς θαυμαστάς μεταξὺ τῶν κορυφῶν τῆς νομικῆς ἐπιστήμης. Ὅτε πρὸς τριετίας ἐώρτασε τὸ σπάνιον χρυσοῦν ἰωδίαλον ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς καθηγεσίας αὐτοῦ, πλείστα ὅσα ἐνθουσιώδεις τιμητικαὶ ἐκδηλώσεις ἀπηυθύνθησαν αὐτῷ ἐκ μέρους ὄλων τῶν Γερμανικῶν Πανεπιστημίων. Καὶ τὰ ἀλλοδαπὰ ὅμως Πανεπιστήμια, ἰδίως τὰ Ρωσικὰ, πολλὰς τιμὰς ἀπένειμον τῷ *Δερνβούργ*, ἡ τελευταία δὲ τούτων ἦτο ἡ πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἐκλογὴ αὐτοῦ ὡς μέλους τῆς μεγάλης Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ἐν Ρώμῃ (*Accademie dei Lincei*).

Ἀπόλειαι τοιαῦται, εἴα ἡ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ *Δερνβούργ*, εἶναι ὄντως ἀπόλειαι διὰ τὴν παγκόσμιον ἐπιστήμην. Ὁ καγκελλάριος τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας κόμης *Biilow*, συλλυπούμενος προχθὲς τὴν ἐπιγραφικῶς τὴν οἰκογένειαν τοῦ *Δερνβούργ*, ἔγραψεν ὅτι «τὸ πνεῦμα τοῦ καὶ ἐν μέλλοντι θὰ δρᾷ διὰ τῶν ἔργων

του, τὸ δὲ ὄνομά του θὰ παραμείνῃ πάντοτε ὡς μία ὑπερφάνεια διὰ τὴν γερμανικὴν νομικὴν ἐπιστήμην, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιστήμη τῶν ἄλλων χωρῶν καὶ ἰδίως τῆς ἡμετέρας, ἣς κρατοῦν δίκαιον ἐπεξεργάσθη ὁ Δερνδούρη, μετέχουσι σήμερον τοῦ πένθους ὅπερ ἡ γερμανικὴ νομικὴ ἐπιστήμη ὑφίσταται, πληγεῖσα ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ μεγίστου αὐτῆς πρωταθλήτου.

Κ. Α. Βασιλείου
Δικηγόρος — Υψηλῆς

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΙ ΑΡΓΟΣΧΟΛΟΥ
ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΑΙ ΠΟΛΙΤΑΙ

Παρενέπεσαν τρεῖς ἑβδομάδες, ἀπ' ἧς ἡ ὑμετέρα ἐφημερίς ἔκρινεν ἀξίας δημοσιεύσεως ὀλίγας παρατηρήσεις μου, σχετιζομένας μετὰ τὴν στάσιν ἐνὸς πολίτου, τοῦ διευθυντοῦ τῆς «Ἐστίας», ὡν παρατηρήσεων τὴν ἀνασκευὴν ἀνέλαβεν ὁ κ. Π. Ἀραβαντινὸς διὰ τῆς μελέτης αὐτοῦ, ἣν ἐδημοσιεύσατε εἰς τὰ δύο προηγούμενα τῆς ἐφημερίδος ὑμῶν φύλλα. Ἐνεκα τοῦ παρεμπροσθέντος ἄρα τούτου χρόνου νομίζω ὅτι δὲν εἶνε ἄσκοπον, χάριν τῶν ἀδιαφόρων τοῦλάχιστον ἀναγνωστῶν, νὰ ἐπαναληφθῇ ἐν συνόψει εἰς ποῖον συμπεράσματι εἶχον καταλήξει ἐγὼ καὶ εἰς ποῖον κατέληξεν ὁ κ. Π. Ἀραβαντινός. Πρωτίστως ὅμως εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι ἀπόλυτος ὑπάρχει ἡ ἀνάγκη μιᾶς ἐπεξηγήσεως, ἐν τούτῳ δὲ τοῦλάχιστον οὐδεμίαν ἔχω ἀμφιβολίαν ὅτι θὰ εὐρεθῶ σύμφωνος καὶ μετὰ τὸν κ. Ἀραβαντινόν. Ἡ ἐπεξηγήσις ἀποβλέπει τὸν διευθυντὴν τῆς «Ἐστίας», εἴτε ὡς πολίτην εἴτε ὡς ἄτομον, εἶνε δὲ ἀναγκαῖα διότι οὔτε ἐγὼ, ὀρμηθεὶς ἐκ τῆς στάσεώς του, ἠνόησα νὰ μετέλω ἔργα τιμητοῦ καὶ τοῦτον εἰδικῶς δὲ ἐπικρίνω, οὔτε καὶ ὁ κ. Π. Ἀραβαντινός, εἰς συμπεράσματα ἀντίθετα καταλήξας, ἐσκέφθη νὰ γίνῃ συνήγορος εἰδικῶς τούτου. Δι' ἀμφοτέρους ὁ διευθυντὴς τῆς «Ἐστίας» ἐχρησίμευσεν ὅπως ἐχρησίμευσεν εἰς τὸν Νορδάου ὁ πολὺς Γιδόαν, ὁ γνωστός ἐκείνος τύπος ἐπὶ τῇ βίβῃ τοῦ ὁποῦ ἔγραψε τὰ κατὰ συνθήκην ψεύδη του.

Ἐπανέρχομαι μετὰ τὴν παρέκδοσιν ταύτην εἰς τὸ ζήτημα. Ὁ διευθυντὴς τῆς «Ἐστίας», ὑποστὰς ἐπιθεσιν ἐξ ἧς ἠπειλήθη ἡ ζωὴ του καὶ διαφυγὼν τὸν κίνδυνον, δὲν κατέφυγεν εἰς τὴν προστασίαν τῆς πολιτείας, διότι, ὡς εἶπεν, ἀπώλεσε τὴν πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἐμπιστοσύνην του. Ἐντεῦθεν τὸ ἐρώτημα: Εἶχε δικαίωμα τοιοῦτο; Ἀδρνήθη δὲ καὶ μὴ ἱκανοποιήσας, εἴτε διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων εἴτε διὰ τῆς πολιτείας, τὸ προσδληθὲν δίκαιον, ἀνήλθεν εἰς τύπον ἥρωος κοινωνικοῦ καὶ ἔρρηξεν ἔντονον κραυγὴν διαμαρτυρίας κατὰ τῆς καταστάσεως, ἣτις κατὰ τὴν ἀντίληψίν του δὲν εἶνε ἐκείνη ἣν ἔπρεπε νὰ ἦτο, ἢ ὑπεδύθη πρόσωπον πολίτου ἐγώουτου ὅστις ἐμόρφωσε τὴν γνώμην ὅτι τὰ δικαιώματά, ἅτινα ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτὸν ἡ κοινωνία καὶ ἡ πολιτεία, εἶνε ἀντικείμενα δεκτικὰ ἀπαλλοτριώσεως κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ;

Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο, ἀντιγράφας αὐτολεξεῖ ὅσα ὁ Jhering ἐδίδασκεν, ἀπήντησα ὅχι. Εἰς τὸ αὐτὸ ἐρώτημα, μετὰ τινὰς ἐπιφυλάξεις, ἔνα μὴ εἶπω καὶ μετὰ τινὰς ἐπιφυλάξας, ὁ κ. Π. Ἀραβαντινὸς ἀπαντᾷ ναι καὶ ὅχι. Ἐάν, παρατηρεῖ ὁ κ. Π. Ἀραβαντινός, ὁ πολίτης ἐκεῖνος ἠδύνατο νὰ διεκδικήσῃ τὸ δικαίωμά του καὶ δὲν τὸ διεξεδίχησε, τότε εἶνε πολίτης παραβλήτων τὸ πρὸς τὴν κοινωνίαν καθήκον του, πολίτης προδιδῶν ταύτην. Ἐάν ὅμως ὁ αὐτὸς πολίτης, ἀδυνατῶν διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων νὰ προσπίσῃ, ἀπ' ἐνὸς μὲν τὸ ἐμπειστευμένον αὐτῷ δικαίωμα, ἀπ' ἑτέρου δὲ καὶ συγχρόνως αὐτὴν ταύτην τὴν ἔννομον τάξιν, ἢ, ὅπερ ταυτὸν, αὐτὴν τὴν πολιτείαν, ἣς, κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεων του καὶ αὐτὸς ἐτάχθη φρουρδῆς, ἐξ ἄλλου δὲ, ἔχων ἐκ τῆς πείρας μορφώσει τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡ ἐξουσία ἐκείνη, εἰς ἣν ἡ πολιτεία ἀνέθεσε τὴν προστασίαν καὶ ἱκανοποίησιν τῶν ἐκάστοτε προσβαλλομένων δικαιωμάτων, οὐδεμίαν ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ προσδληθέντος δικαιωμάτος του θὰ τῷ παράσῃ συνεργασίαν, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, πλὴν τῶν ἄλλων, ἔχει τὸ δικαίωμα, εἰς τὴν ἢ ὡς πρὸς διαμαρτυρόμενος καὶ περιφρονῶν τοιαύτην πολιτείαν καὶ τοιαύτην ἐξουσίαν, νὰ ἀπρακτῆσθαι, ἢ, διὰ νὰ μετέλωμεν τὸν γνωστὸν θεωρητικὸν ὄρον, οὕτως καὶ ὁ κ. Π. Ἀραβαντινός ποιεῖται χρῆσιν, ἢ ἀντιταθῆ παθητικῶς. Τὸ ἐκ τούτου δὲ κέρδος μέγα κατὰ τοὺς ὁπαδοὺς τῆς θεωρίας τῆς παθητικῆς ταύτης ἀντιστάσεως, κέρδος ὅπερ προσδοκᾶται ἐκ τῆς ἐλπίδος ὅτι τὸν οὕτως ἐπιδεικτικῶς ἀδρανοῦντα καὶ παθητικῶς ἀντιστάμενον δυνατόν ἐστιν τῷ χρόνῳ νὰ μιμηθῶσι καὶ ἄλλοι, οὕτω δὲ, μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον, θὰ παραχθῇ πλειοψηφία σιωπηρῶς διαμαρτυρομένων, ἣτις, ἢ θὰ φέρῃ ἐπὶ τέλους εἰς συναίσθησιν τὴν παθοῦσαν νάρκην κοινωνίαν ἢ πολιτείαν ἢ θετικῶς θὰ ἐπιβληθῇ ἐπὶ ταύτης.

Ἄς μοι ἐπιτραπῇ καὶ πάλιν νὰ καταφύγω εἰς τὸν Jhering, ὅχι διὰ νὰ ὑπονομεύσω τὰ θεμέλια τῆς πειστικῆς κατὰ τὰ ἄλλα ταύτης θεωρίας, ὡς θεωρίας, ἀλλ' ὅπως θαναισθῶ μίαν ἀπὸ τὰς ἀμιμήτους εἰκόνας τοῦ ἦν παραθέτει, ἂν ἡ μνήμη δὲν με πλανᾷ, εἰς τὸ γνωστὸν σύγγραμμά του «Ἀσεία καὶ σπουδαία ἐν τῇ νομικῇ ἐπιστήμῃ». Ἐκεῖ φαντάζεται ὡρολογιοποιὸν κατασκευάσαντα ὡρολόγιον τέλειον, πρὸ τῆς θέας τοῦ ὁποῦ ἐκπλήσσειται πᾶς, ὡρολόγιον ὅμως ὅπερ ἔλα τὰ ἄλλα ἔχει προσόντα, πλὴν τοῦ προσόντος νὰ... ἐργάζεται καὶ νὰ δεικνύῃ τὰς ὥρας!

Φαντασθῆτε πολίτας κοινωνίας καὶ πολιτείας κολαφίζομένους καὶ τείνοντας πρὸ τῶν κατενεγκόντων τοὺς κολάφους καὶ τὴν ἑτέραν παρειάν, πολίτας κλεπτομένους καὶ μονοχῆ ὑποκλινομένους πρὸ τῶν κλεπτῶν, πολίτας ὡν ἡ ἰδιοκτησία καταστρέφεται ὑπὸ ἐμπρηστῶν καὶ ὅχι τοῦλάχιστον ἀδοντάς, ἀλλὰ σιωπηρῶς οἰονεὶ συνεννοουμένους καὶ μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον καταρτίζοντας σωματεῖον ὑπὸ τὴν ἐπινομίαν, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς ἄνω θεωρίας: «σύλλογος τῶν ἀδρανοῦντων». Ὅλα δὲ ταῦτα χάριν τίνος; Χάριν τῆς ἡρεμίας τοῦ «ἐγώ». Πολίται ὅμως, οὕτως ἐπιδιώκοντες τὴν ἐπικράτησιν τῶν νόμων τῆς πολιτείας ἣς ἀποτελοῦσι μέρος, σκεπτικισταί, ὡν ἡ ἀδρανοῦσα βούλησις κατῆλθε μέχρι τοῦ μηδενός, ὅτινες διάνοιαν μόνον συντόμως λειτουργοῦσαν δύνανται νὰ ἐπιδείξωσι, τύποι ἰντελεκτουαλιστικοί, ὅπως τοὺς ὀνομάζουσι, εἶνε νοητὸν ὅτι δύνανται ἐν τῇ πραγματικότητι ν' ἀποτελέσουν μάζαν πρὸς διάπλασιν κοινωνίας ὑγιούς καὶ πολιτείας ἀρίστης;

Ἐκεῖνο ὅπερ ὁ Ρωμαῖος πολίτης τῶν πρώτων αἰώνων, ὁ μετὰ τὸ δόρυ εἰς τὴν χεῖρα διεκδικῶν πρὸ τοῦ Πραίκτηρος τὸ δίκαιόν του ἐπέτυχε, διαμορφώσας σὺν τῷ χρόνῳ δίκαιον οἶον τὸ Ρωμαϊκόν, εἶνε νοητὸν ὅτι δύνανται νὰ ἐπιτύχουν τύποι πολίτων ὡς ὁ Hamlet ἢ τύποι οὗς ἀνέλαβε νὰ ἐξεκονήσῃ ὁ Vierkandt εἰς ὄσονδήποτε καὶ ἂν ἀνέλθουν μέγαν ἀριθμόν; Ἡ Kabinetsjustiz, ἢ ἡ δικαιοσύνη τῶν παρασχημάτων, ὡς δυνάμεθα νὰ μεταφέρωμεν τὸν Γερμανικὸν ὄρον, καθ' ἧς μέχρις ἐξοντώσεως ἀνέλαβε ν' ἀντεπεξέλθῃ ὁ πλήρης βουλήσεως τύπος τοῦ πολίτου ὃν ἐφραντάσθη ὁ Kleist, ἐκτείνει τοὺς πλοκάμους τῆς ἀκρίβους ὅταν συναντᾷ πρὸ αὐτῆς πολίτας ἀβούλους, καθ' ὃν λόγον ἢ πολιτικῆ καὶ ἢ κοινωνικῆ συναλλαγῆς κατέληξε νὰ μετατρέψῃ εἰς εἰρήπια Κράτους τὴν Πορτογαλίαν, ἀπειλεῖ δὲ νὰ ἐξοντώσῃ καὶ ἡμᾶς, ὅτινες, στερηθέντες βουλήσεως ἀναλόγου, ἀναμένομεν τὴν ἐξ ὕψους ἀντίληψιν. Ἡ ἐπομένως πάντες ἡμεῖς καὶ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἔχομεν τόσα ἐν ἑαυτοῖς στοιχεῖα ὥστε νὰ μετατρέπωμεθα εἰς ἥρωας πολιτικούς καὶ κοινωνικούς καὶ μόνον διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων νὰ ἀγωνιζώμεθα πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν προσβαλλομένων δικαιωμάτων μας, ἐάν ἔχωμεν μορφώσει τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡ πολιτεία ἦν διεπλάσασμεν τρέπεται κατὰ κανόνα εἰς φυγὴν πρὸ τῶν ἀθετούντων τὰ θεσπίσματα τῆς, ἢ δὲν ἔχομεν τὴν δύναμιν ταύτην καὶ τότε μετεβλήθημεν εἰς σκώληκας πολιτικούς καὶ κοινωνικούς. Ὅταν δὲ τις ἐδέχθη νὰ μεταβληθῇ εἰς σκώληκα, τότε, κατὰ τὴν ἐκφραστικωτάτην τοῦ αὐτοῦ Jhering ἔκφρασιν, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παραπονῆται διότι οἱ ἄλλοι τὸν ἐποδοπάτησαν.

Διὰ τούτων ἀναμφιβόλως δὲν δύναται τις μέχρι καὶ τῆς τελευταίας γραμμῆς νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ἡ θεωρία τῆς παθητικῆς ἀντιστάσεως, δὲν εἶνε, ὡς θεωρία, συνήθης καὶ ἐπὶ τῇ βίβῃ ταύτης καὶ ὡραῖα συγγραφαὶ δὲν δύναται νὰ ἴδωσι τὸ φῶς καὶ κοινωνία ἀπείρως τελειότεραι τῶν κοινωνιῶν καὶ πολιτειῶν ἃς ἡ ἱστορία μᾶς παρέδωκε δὲν δύναται ἐν νῷ νὰ κατασκευασθῶσι.

Τὸ πρόβλημα μάλιστα πολιτείας θεω-

ρητικῶς μόνον ἱκανῆς νὰ ζῇ, τὸ ἔχομεν ἀπὸ αὐτὸν τὸν Πλάτωνα, οὕτως τὴν Πολιτείαν, μελετᾷ μὲν μετὰ θαυμασμοῦ ἢ ἀνθρωπότητος, οὐδέποτε ὅμως ἔπαυσε δεχομένη ὅτι εἶνε Πολιτεία οὐχὶ ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἀγγέλων. Τοιαύτης πολιτείας μήπως πολίτην ἠγνόησε νὰ πολιτογραφῆσθαι τὸν διευθυντὴν τῆς «Ἐστίας» ὁ κ. Π. Ἀραβαντινός;

Οἱ νόμοι οἱ ὑφιστάμενοι ἔχουν ἀνάγκην βραχίονων. Τὸ ἀνθρώπινον κτήνος, εἰς οἰαδήποτε ζενὴ καὶ ἂν ἀνέλθῃ ὁ πολιτισμὸς, οὐδέποτε εἶνε δυνατόν νὰ ἐκλίπη τέλειον, ἐφ' ὅσον δὲ ὑφίσταται, καὶ θὰ ὑφίσταται ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἀνθρωπότης, θὰ προβάλλῃ τὴν ἀπαισίαν ὅψιν του ὑπὸ τὴν μορφὴν τῶν ἀτομικῶν βουλήσεων τῶν ἀγωνιζομένων διὰ παντοῖον μέσον νὰ ἐκμεταλλωθῶσι τὸ καθεστὸς. Ἐκμεταλλεῖσι δὲ τοῦ καθεστώτος εἶνε ταυτόσημον πρὸς τὴν παραβίαν τῶν κειμένων νόμων. Περὶ τούτους ἄρα τοὺς νόμους, βραχίονας ἰσχυροὺς ἐπιδεικνύοντες, ἀμειλικτοὶ ἐν ταῖς ἐπιταχάσις αὐτῶν, οὐχὶ δὲ ἀδρανοῦντες καὶ ὀνειροπολοῦντες, οὐχὶ μακρόθεροι καὶ σοφισταί, καλοῦνται νὰ συσπειρῶνται ἐκάστοτε ἐκεῖνοι ὑπὲρ ὧν οἱ νόμοι ἐτάχθησαν. Καὶ τοιοῦτοι ἄπαντες ὁμοῦ οἱ πολῖται καὶ κατ' ἰδίαν ἕκαστος ἐξ αὐτῶν.

Ὁ μικρὸς τῶν Σπαρτιατῶν σωρὸς, οἰτινες ἔπεσον ἐν ταῖς Θερμοπύλαις ὑπακούοντας εἰς τοὺς νόμους τῆς Σπάρτης, ἐπέτυχε τόσα, ὅσα στρατιᾶ ἀπειράριθμοι, μὴ ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ μὴ πρόθυμοι νὰ θυσιασθῶσιν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς πατρίδος οὐδὲ κατ' ὄναρ δύνανται νὰ ἐπιτύχωσιν. Εἰς τὸ συμπεράσμα τοῦτο καταλήγει ἐν τῇ μελέτῃ του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ φαντασία ἐν τῷ δικαίῳ» ὁ μέγας νεκρὸς τῆς χθῆς Ἐρρίκος Dernburg, ὅστις Σπαρτιατὰς ἀναζητεῖ ὅπως διαπλάσῃ πολιτείαν ὑγιᾶς ἔχουσαν καὶ οὐχὶ σκεπτικιστὰς καὶ Hamlet.

✱

Ἐναπομένει ἤδη τὸ κενὸν ὅπερ ἐν ταῖς παρατηρήσεσιν ἐμοῦ ἀνεῦρεν ὁ κ. Π. Ἀραβαντινός. Τὸ κενὸν τοῦτο συγκεντροῦται εἰς τὸ ἐρώτημα: ἂν ὁ ἀδικηθεὶς πολίτης ἀδυνατῇ νὰ ἐξεγείρῃ τὴν πολιτείαν πρὸς ἀνόρθωσιν τοῦ προσδληθέντος δικαίου του, τί ὀφείλει νὰ πράξῃ; Τὴν ἀπάντησιν ὑπὸ ἄλλας προϋποθέσεις τὴν παρέχει ὁ Δουμάς: tuez-lé. Νὰ φωνεῖσθαι τὸν ἀδικήσαντα ἢ νὰ πῆσῃ ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ κοινωνικοῦ συναλλάγματος οὕτως τὴν τήρησιν καὶ αὐτὸς ἐνὸρκως, ὡς πολίτης, ἀνέλαβε. Εἶνε ἀνίκανος καὶ πρὸς τοῦτο; Τότε εἶνε σκώληξ καὶ κατὰ συνέπειαν οὐδὲν ἔχει δικαίωμα νὰ παραπονῆται διότι τὸν ποδοπατοῦν.

Ἄργόσχολος

Ἡ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, ΥΠΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ

Ἐπιστολὴ ἕκτη.

Κτίριον διεκδικοῦν τὸν τίτλον τοῦ εἰρηπίου, παρέχον τὴν πρώτην ἐντύπωσιν τῆς ἀποστορῆς καὶ τῆς ἀπογοητεύσεως. Αἰθουσα οἰκτρῶς γυμνῆ καὶ οἰκτρότερον βρωμερά, παρέχουσα τὴν δευτέραν ἐντύπωσιν, ὅτι οὐδὲν σπουδαῖον, οὐδὲν μετ' αἰδοῦς καὶ ἀξιοπροσέπειας εἶνε δυνατόν νὰ ἐπιτελῆται ἐν αὐτῇ. Πρόκειται περὶ τοῦ νόου τῆς θεᾶς Ὁμήρου! Ὅχι! πρόκειται περὶ τοῦ εἰδεχθοῦς ἐνδικαιήματος μιᾶς ῥικνῆς γραίας, πειναλέας διαρκῶς, τὴν ὁποῖαν οἱ μὲν ἰσχυροὶ δέρουσιν ἀνηλεῶς καὶ ἀδιαλείπτως καὶ ἀναγκάζουσιν εἰς ἄσπερα καὶ ἀναιδῆ ὀρχήματα, οἱ δὲ ἀνίσχυροὶ τρέμουσι διότι δάκνει αὐτοὺς ἀγρίως καὶ ἠθροιστῶς ἐκδικουμένη ἐπὶ τούτων κατ' ἐκείνων!

Δικαιοσύνη πολιτικῆ.

Ἐπὶ ἔδρας σεσαθρωμένης κάθηται βλοσυροὶ ἢ χασμῶμενοι ἢ χαριεντιζόμενοι οἱ Δικασταί. Ἐν τῇ αἰθούσῃ κατὰ πάντα τρόπον καὶ πᾶσαν στάσιν συνωθεῦνται ἐν πατάγῳ καὶ ἀλαλαγμῷ δαιμονίωντων δικηγόροι καὶ πολῖται διάφοροι πολλοῦ ἀναμῆ. Ἀναγινώσκει ὁ Πρόεδρος ἐκ τοῦ πινακίου καὶ ἐκφωνεῖ ὁ κλητῆρ μεγαλοφώνως Α καὶ Β. Ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ πλῆθους τῶν δαιμονίωντων ἀκούεται ὑπὸ τινων (οὐχὶ βέβαια πάντοτε ὑπὸ τοῦ Δικαστηρίου) μία φωνὴ δικηγόρου «παρίσταμαι διὰ τὸν Α» καὶ ἐπακολουθεῖ ὁμοία ἄλλη φωνὴ «παρίσταμαι διὰ τὸν Β». Ὁ Πρόεδρος καὶ ὁ κλητῆρ ἐξακολουθοῦσιν ὁ μὲν τὴν ἀνάγνωσιν ὁ δὲ τὴν ἐκφώνησιν καὶ οὕτω ἐξακολουθεῖται

τὸ πινακίον καὶ λέγει: ἢ λεγομένη συνεδρίασις τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου.

Κατὰ τὸ λοιπὸν διάστημα τῆς ἡμέρας ἢ καὶ τὴν ἐπομένην ἢ καὶ τὴν μεθεπομένην, ἐνίοτε καὶ πολλὰς μετὰ τὴν συζήτησιν ἡμέρας, οἱ δικηγόροι προσκομίζουσι τὰς δικογραφίας εἰς τὸν γνωστὸν τοῦ Δικαστηρίου ὑπάλληλον. Ἀφού συγκεντρωθῶσιν ἔλαι αἱ δικογραφίαι, ὁ Πρόεδρος ὀρίζει τοὺς Εἰσηγητάς, πρὸς οὓς διανέμονται καὶ στέλλονται αἱ δικογραφίαι. Οὕτω δὲ πάντοτε καὶ ἀνεξαιρέτως καὶ Εἰσηγητῆς διορίζεται (οὐχὶ βέβαια ὑπὸ ἀποφάσεως) πάντοτε καὶ ἀνεξαιρέτως, ὅστις καὶ μόνος καὶ κατ' ἰδίαν καταρτίζει τὴν ἀπόφασιν, πλειστάκις τῶν ἄλλων δύο δικαστῶν μὴ λαμβανόντων γινώσιν τῆς δικογραφίας, μηδὲ τῆς καταρτισθείσης ἀποφάσεως. Ἐάν τύχῃ δὲ ὁ Εἰσηγητῆς νὰ ἦ δεινρὸς ἢ ἀνίκανος νὰ καταρτίσῃ ἀπόφασιν, τότε τὸ ἔργον αὐτοῦ ἀναλαμβάνει εἰς φίλος τοῦ δικηγόρου συμβαίνει δὲ ὁ δικηγόρος νὰ τῷ εἶνε καὶ ἀγνωστος, παρακαλούμενος ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐνόχλησιν ὑπὸ τοῦ φίλου τῷ δικαστῇ δικηγόρῳ! Καὶ συμβαίνει οὕτω νὰ ἐκδοθῇ ἀπόφασις δικαστικῆ, χωρὶς καὶ νὰ διήλθεν ὑπὸ τὰς ὄψεις δικαστοῦ τινος ἢ ὑπόθεσις. Καὶ ἡ ἀπόφασις ἐκείνη ἐκτελεῖται ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α'.

Καὶ ἡ ὄχι; Καὶ ἐάν ναι—ἀναμφιβόλως ναι—ὑπάρχει ὁ νομίζων, ὅτι λειτουργεῖ ἐν Ἑλλάδι ἔστω καὶ κατὰ πρόσχημα Δικαιοσύνη;

Πλὴν τοῦ 163 ἄρθρου τῆς Πολ. Δικονομίας καὶ τὸ 92 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος λέγει: «Αἱ συνεδριάσεις τῶν δικαστηρίων εἶνε δημοσίαι, ἐκτὸς ὅταν ἡ δημοσιότητα ἦθελεν εἶσθαι ἐπιβλαβὴς εἰς τὰ χρηστὰ ἢ ἢ τὴν κοινὴν εὐταξίαν, ἀλλὰ τότε τὰ δικαστήρια ὀφείλουσι νὰ ἐκδίδωσι περὶ τούτου ἀπόφασιν». Εἶνε δυνατόν νὰ νοηθῇ «συνεδρίασις δημοσία» ἢ ἐκφώνησις δύο ὀνομάτων; Καὶ ἡ ἀπλὴ ἐκφώνησις δύο ὀνομάτων εἶνε δυνατόν νὰ βλάβῃ τὰ χρηστὰ ἢ ἢ; Βεβαίως θεωρῶ ἀνάρμοστον, ἀπευθυνόμενος πρὸς ὑμᾶς καὶ τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Δικαιοσύνης», νὰ ἐκταθῶ εἰς ἐριμνεῖας τῶν διατάξεων τούτων. Γράφω δὲ καὶ ταῦτα, διότι ἔχω ἀκούσει παραὶ δικαστῶν καὶ δικηγόρων, ὅτι ἡ διάταξις τοῦ 581 τῆς Πολ. Δικονομίας περὶ ἀναγνώσεως τῶν ἐγγράφων προτάσεων καὶ προφορικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως δὲν εἶνε ἐπιτακτικὴ καὶ ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος.

Κατὰ δὲ τὸ 93 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος «Πᾶσα ἀπόφασις πρέπει νὰ εἶνε ἠτιολογημένη καὶ ν' ἀπαγγέλληται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει». Περὶ τοῦ αἰτιολογικοῦ δὲ τῶν ἀποφάσεων, πολιτικῶν καὶ ποινικῶν, εἰς ἄλλην ἐπιστολήν μου θὰ τὰ γράψω ἐν ἐκτάσει.

Βεβαίως ἔχω ὑπ' ὄψιν τὰς δικαιολογίας τῆς ἀπαισίας ταύτης καταστάσεως. Ἀλλὰ κράτος, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι δικαιολογίαι παραβάσεως τῶν νόμων, ἀθετησῆς διατάξεων Συνταγματικῶν, «καταπατήσεως θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, περιφρονήσεως αὐτῆς τῆς αἰδοῦς, ὑπὸ δικαστῶν, τὸ Κράτος ἐκείνο στιγματίζει τὴν ἐποχὴν του καὶ ἀποτελεῖ πρόσομμα εἰς τὴν πρόδοον τῆς ἀνθρωπότητος.

Δικαιοσύνη ποινικῆ.

Ἐγγειρίζεται μία μήνυσις πρὸς τὸν Εἰσαγγελέα—ἦθελον νὰ εἴπω πρὸς τὸν πρωτοκολλητὴν τῆς Εἰσαγγελίας. Ὁ Εἰσαγγελεὺς οὕτε ἀναγινώσκει ἀπλῶς τὴν μήνυσιν ἐκείνην, ἀλλὰ μόνον ὁ γραμματεὺς τῆς Εἰσαγγελίας ρίπτει ἐπ' αὐτῆς βλέμματά τινα καὶ κατὰ τὸ λεγόμενον τὴν χαρακτηρίζει, ὅπως—ὅπως, ἔπειτα δὲ τὴν διαδιβάσει εἰς τὸν Ἀνακριτὴν, μετὰ παραγγελίας ὑπογεγραμμένης ὑπὸ Εἰσαγγελέως ἢ Ἀντεισαγγελέως, ὅπως ἐνεργῆσθαι ἀνάγκησιν. Ἀλλ' ὁ Ἀνακριτῆς ἢ ἀδιαφορεῖ, ἢ βαρύνεται, ἢ διατελεῖ ἐν ἀποφορηθείσει, ἢ ἔχει τὸ γραφεῖόν του πεφορτωμένον κυριολεκτικῶς ὑπὸ ἀναριθμήτων δικογραφιῶν—ἕκαστον τῶν ἐν Ἀθήναις ἀνακριτικῶν γραφείων περατοῦ κατ' ἔτος πλείονος ὑποθέσεις τῶν ἐργασίμων τοῦ ἔτους ἡμερῶν, ἔχει δὲ ἱκανὸν ἀριθμὸν ὑποθέσεων, ὡν ἡ ἀνάκρισις ἀπαιτεῖ συνεχῆ καὶ ἐντεταμένην ἐργασίαν μὴ μόνον ἰσως ὀλοκλήρου. Ἀναλαμβάνει, λοιπόν, τὴν ἀνάκρισιν ὁ γραμματεὺς τοῦ Ἀνακριτοῦ. Εἰς κύριος λοχαγὸς τοῦ περικοῦ μοῖ ἐλγε πρὸς ἡμέρωσιν τὸ ἀνήκουστον δι' αὐτὸν καὶ ἀποτρόπαιον, ὅτι

πρό των ἐτῶν ἐν Τριχάλαις μετέβη μετὰ τινος Ἀνακριτοῦ εἰς τὸ γραφεῖόν του καὶ εἶδε τὸν γραμματέα του μόνον ἐξετάζοντά μάρτυρας σπουδαιότατους ἐπὶ υποθέσεως φόνου. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ καταφθάνουσιν εἰς τὸ ἀνακριτικὸν γραφεῖον ὑπομνήματα καὶ αἰτήσεις μη- νυτῶν καὶ κατηγορουμένων, τὰς ὁποίας οὐδεὶς ἀνέγνωσεν ἢ θ' ἀναγνώσῃ. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Ἀνάκρισις εἶνε παρ' ἡμῶν μυστική! — μαινόμεναι δὲ καὶ ἀχαλινώτως ἐργιάζουσιν ἢ δωροδοκία, ἢ ἀπάτη καὶ ἢ ἐκδίκαισι, ἐν γνῶσει πάν- των ἡμῶν. Ἀπαραίτητος ἐνίοτε αὐ- τοφία παραλείπεται. Ἀναγκαῖα πολλά- κισ πραγματοποιησύνῃ ἐπίσης παρα- λείπεται. Παραλείπομεν καὶ ἡμεῖς τὸ ζή- τημα τῶν λατρικῶν ἐκθέσεων, ἀποτελου- σῶν ἐναχοῦ αὐτόχρημα πληγὴν κοινω- νικήν.

Ἐπὶ τέλους ὁ γραμματεὺς περαιῶ τὴν ἀνάκρισιν, ἀφοῦ ἐξετάσῃ μάρτυράς τινας, οὐχὶ πάντοτε τοὺς σπουδαιότερους καὶ οὐχὶ σπανιώτατα καὶ τούτων διαστρέ- φων τὰς καταθέσεις, πέμπει δὲ τὴν δι- κογραφίαν πρὸς τὸν Εἰσαγγελέα.

Ὁ Εἰσαγγελεὺς πρέπει νὰ συντάξῃ τὴν πρότασιν του καὶ δι' αὐτῆς νὰ ὑπο- θάλῃ τὴν δικογραφίαν εἰς τὸ Συμβού- λιον, κατὰ δὲ τὴν κρατήσανσαν πρακτι- κὴν ἐν τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου, ὁ Εἰσαγγελητής, θὰ μελετήσῃ τὴν ὑπόθεσιν, ἔπειτα δὲ θὰ συνέλθῃ τὸ Συμβούλιον ἕως διασκεφθῇ παρουσία τοῦ Εἰσαγγε- λέως καὶ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως πρὸς ἐκδοσιν τοῦ βουλεύματος. Τί ὅμως συμβαίνει οὐχὶ σπανίως;

Ὁ Εἰσαγγελεὺς ἢ βαρύνεται, ἢ εἶνε ἀφορήτως ἀπησπολημένος (τρῆς χιλιά- δες βουλεύματα ἐκδίδονται κατ' ἔτος ἐν Ἀθήναις) ἢ εἶνε ἀνέκωνος νὰ συν- τάξῃ πρότασιν. Ἀναλαμβάνει ἐπο- μένως τὰ τῆς προτάσεως ὁ γραμματεὺς τῆς Εἰσαγγελίας, δὲν εἶνε δὲ ἀπίθανον νὰ παρεκλήθῃ πρὸς τοῦτο καὶ τις δικηγό- ρος, δὲν εἶνε δὲ ἐπὶ πλέον ἀπί- στευτον ὅτι συνέδῃ ποτὲ νὰ συν- ἔταξῃ τὴν πρότασιν ὁ πληρεξού- σιος δικηγόρος τοῦ μληνυτοῦ ἢ τοῦ κατηγορουμένου. Καὶ τοιαύτη πρότασις μετὰ τῆς δικογραφίας διαπέμ- πεται πρὸς τὸν λεγόμενον ἐπὶ τῶν βου- λευμάτων δικαστικὸν ὑπάλληλον. Ὅριζε- ται Εἰσαγγελητής, ἀλλὰ κατὰ τύπους. Ὁ ἐπὶ τῶν βουλεύματων ὑπογραμματεὺς εἰς τὸ κενὸν τοῦ χάρτου, παρὰ τὴν δῆ- θεν εἰσαγγελικὴν πρότασιν, γράφει τὴν λέξιν «**δεκτὴ**» (δηλαδή ἢ δῆθεν εἰσαγγε- λικὴν πρότασιν) ὑπὸ τὴν μακρὴν δ' ἐκείνην λέξιν ὑπογράφουσι κατὰ διαφά- ρους ἡμέρας ἢ ἑβδομάδας τὰ μέλη τοῦ δῆθεν συνελθόντος καὶ δῆθεν διασκε- φθέντος Συμβουλίου, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ εἶχεν ἐτοιμάσει τὸ βούλευμα ὁ ἐπὶ τῶν βουλεύματων ὑπάλληλος.

Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀθωοῦνται ἐγκλη- ματαίᾳ ἢ παραπέμπονται εἰς δίκην ἀθω- οτάτοι πολῖται, χωρὶς καὶ ἀπλῆν τινα στοιχειώδη γνῶσιν νὰ λάβῃ τῆς υποθέ- σεως τῶν ὁ Εἰσαγγελεὺς, ὁ Ἀνακριτής, τὸ Συμβούλιον. **Κατὰ κανόνα τὸ ἔργον τῆς Ἀνακρίσεως εἶνε ἀτε- λέστατον ἢ διεστραμμένον.** Οἱ δὲ Πρόεδροι τῶν Δικαστηρίων καθυβρίζουσι καὶ φοβερὰ ἀπειλοῦσι τοὺς μάρτυ- ρας ἐπ' ἀκρατηρίου ἐὰν λέγῶσι τι ὑπὲρ ἢ παρὰ τὴν κατάθεσιν τῶν κατὰ τὴν Ἀνάκρισιν, συνήθως δὲ οἱ κ. κ. Πρόεδροι ἐπισηλοῦσι πρὸ τῶν κακομοίρων μαρτύ- ρων τὴν κατάθεσιν ἐκείνην καὶ λέγουσι μεγαλαυχῶντες, «**ψέματα ἔγραψεν ὁ Ἀνακριτής**». Ὁ δυστυχὴς Ἀνα- κριτής, ὡς ἐὰν εἶδέ ποτε καὶ τὸν χάρτην ἀκόμη τῆς καταθέσεως ἐκείνης!

Ναὶ ἢ οὐχί; Καὶ ἐὰν ναί—ἀναντιρρή- τως ναί—δὲν εἶνε ἡλίθιος ἢ ἀγύρτης ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἁλῶν περὶ οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως, δὲν εἶνε οἰκ- τρὸς ὁ πρωθυπουργός, ἀναγγέλλων ναυ- τικὰς παρασκευάς, δὲν καταδικαίει χι- μαίρας ἢ Α. Υ. ὁ Διάδοχος φιλοδοξῶν στρατιωτικῶν μεγαλείων, δὲν εἶνε ἀξιο- θρήνητα κωμικὰ θύματα αὐτοὶ οἱ μεγα- λόψυχοι ἀγωνισταὶ τῆς Μακεδονίας; Ἀπαντήσατέ μοι, παρακαλῶ. Τολμήσατε νὰ διαψεύσητε ἐν ν' ἐν ἴσῳ ἐκ τῶν ἀνω- τέρων. Καταδείξατε μίαν λέξιν ὑπερβο- λικήν.

Καὶ δὲν ἔτρεμεν ἢ χεῖρ ὡμῶν καὶ δὲν συνετρέθη ἢ γραφίς σας, ὅταν με ἀπεκα- λείτα ἀφίκορον, διότι ἔλεγον πρὸς ὑμᾶς ὅτι ἐπὶ δύο ὄλα ἔτη δὲν ἤρξασθε τοῦ προορισμοῦ σας; Ἐνῶ εἶχετε ἄλλως πρόχειρον καὶ ἰσχυρὰν ὑπεράσπισιν. Δι- ὅτι δὲν ἀνοῦμαι, ὅτι δὲν ἡδύνασθε σεῖς

μόνοι ν' ἀρῆτε τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυ- ρίου, ἐν μέσῳ καταστάσεως, ἐν ἣ διαρ- κῶς πρέπει τις νὰ κάμνῃ τὸν σταυρὸν του. Ἀλλὰ τέλος πάντων ἔπρεπεν ὅπως δῆποτε νὰ δοκιμάσῃτε, ἀφοῦ ἀνελάβετε τὴν πρωτοβουλίαν, ὅπως ἐξεγείρητε ἐκ τοῦ ληθάργου τὰς ἀναριθμήτους ἑκατον- τάδας τῶν δικηγόρων καὶ νὰ μὴ ἀρκε- σθῆτε εἰς ἀπλῆν διαβεβαίωσιν περὶ τῆς προθυμίας τῶν στηλῶν σας νὰ δεχθῶσι τὰς διαμαρτυρίας των.

Αὐτὴ εἶνε ἡ Δικαιοσύνη ἡμῶν, ἣτις βεβαίως δὲν εἶνε ἀποτέλεσμα τῶν «**ἐλατ- τωμάτων**» τοῦ σεβαστοῦ συναδέλφου κ. Μοσχολάκη. Ἐδῶ εἶνε τὸ μέγα καὶ ἱερὸν τῆς «**Δικαιοσύνης**» ἔργον.

Ἄλλ' ἐπ' ἐσχάτων ἀνεκαλύφθη φάρ- μακον ἄκρως περίεργον. **Ἡ ἀπρα- ξία!** Περὶ ταύτης ὅμως, σὰς παρακαλῶ εἰς τὴν ἐπομένῃ ἐπιστολήν μου, ἐν ἣ, πραγματευόμενος περὶ τῆς ἀπραξίας ταύτης, θὰ λάβω τὴν τιμὴν, νὰ σὰς ὑπο- δείξω τὴν χειριστὴν κατάπτωσιν, ὑφ' ἣς ἀπειλούμεθα.

Μεθ' ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης
ὁ συνάδελφός σας
Εὐδρότριος Κουλουμβάκης.

Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς φύλλου ἀρχόμεθα τῆς δημοσιεύσεως τῆς κλασικῆς διαλέξεως τοῦ Ἡρωϊ- κού Dernburg, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ φαντασία ἐν τῷ δικαίῳ» κατὰ μετάφρασιν τοῦ ἐν Ἀ- θήναις δικηγόρου κ. Πέτρου Θεοδαίου.

Αἱ στηλαὶ τῆς «Δικαιοσύνης» εἶνε εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς δι- κηγόρου, δικαστοῦ ἢ ἄλλου δι- καστικοῦ προσώπου, εὐρισκο- μένου εἰς τὴν ἀνάγκην ἢ ἐπιθυ- μούντος νὰ ἀνακινήσῃ πᾶν ἐν γένει ζήτημα σχετιζόμενον με- τὴν ἀπονομὴν τοῦ δικαίου.

Ὁ ἀρχιτέκτων κ. Π. Βακκάς, ἀνα- λαβὼν ἀνὰ χεῖρας τὰ μέτρα, ἀνεκά- λυφεν ὅτι ἡ αἰθούσα τῶν συνεδριά- σεων τοῦ μέλλοντος

Τὰ μέτρα καὶ τὰ σταθμὰ νὰ ἀνεγερθῇ μεγά- ρου τῶν δικαστη- ρίων εἶνε καὶ κατὰ μῆκος καὶ κατὰ πλάτος μικροτέρα καὶ τῆς αἰθούσης ἀκόμη τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου κτιρίου, ἐνεκα τῆς ὁποι- ας ἢ τελευταία δικηγορικὴ ἐξέγερσις. Προήλθε δὲ ἐκ τούτου ὁ κ. Π. Βακ- κᾶς, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ τὸ μεγαλεῖτερον μέρος τοῦ ἡμερησίου τύπου, εἰς συμπε- ράσματα διάφορα καὶ εἰς εἰρωνεῖας οὐκ ὀλίγας κατ' ἐκείνων οἵτινες τοιοῦτο ἐνέκριναν σχέδιον. Δὲν εἴμεθα εἰς θέ- σιν νὰ γνωρίζωμεν ἐν ταῖς λεπτομε- ρεῖαις τὸ ἐγκεκριμένον τοῦτο σχέδιον, δυνάμεθα ὅμως νὰ βεβαιώσωμεν καὶ τὸν ἄξιον παντὸς ἐπαίνου διὰ τὴν φι- λοπονίαν του καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του ἀρχιτέκτονα κ. Π. Βακκᾶν καὶ πάντα, ὅτι ἂν τοῦτο μόνον εἶνε τὸ ἄξιον μοι- φῆς ἐν τῷ σχεδίῳ, τότε τὸ σχέδιον θὰ εἶνε ἀμεμπτον. Μέγαρον δικαστη- ρίου, ὅπως ὄλοι τὸ φανταζόμεθα, δὲν σημαίνει πρόοδον τῆς δικαιοσύνης κατ' ἐπιφάνειαν μόνον, ἀλλὰ πρέπει νὰ σημαίνῃ καὶ πρόοδον οὐσιαστικὴν. Ὅταν αὕτη ἐπέλθῃ, τότε αἱ συνεδρι- άσεις τοῦ Πρωτοδικείου ἀνετώτατα δύνανται νὰ διεξάγονται καὶ ἐντὸς αἰθούσης κατὰ τὸ ἡμισυ ἀκόμη μι- κροτέρας τῆς σημερινῆς, εἰς ἣς ἢ ἐξέ- γερσις. Ἀντιθέτως δὲ ἂν καὶ εἰς τὸ μέλλον, τὸ καθ' ὄλα τὰ φαινόμενα οὐχὶ καὶ τόσο ἐγγὺς εὐρισκόμενον, ἔχωμεν τὴν πρόθεσιν νὰ διεξάγωμεν τὰς συνεδριάσεις ὑφ' οὗς ὄρους τὴν σήμερον τὰς διεξάγομεν, τότε οὐδε- μιά ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι καὶ τὸ πε- διὸν τοῦ Ἄρεος ἂν μεταβληθῇ εἰς αἰ- θουσαν, καὶ αὐτὸ θὰ εἶνε ἀνεπαρκές.

Ἐγενήθη ἐν ἔτει 1829, ἐν ἔτει δὲ 1851 ἀνεδείχθη ὑψηλότης τοῦ Ρωμ. δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Αἰ- δελβέργης καὶ ἐν ἔτει 1855 κατελάμβανεν, ὡς τακτικὸς καθηγητής, τὴν ἑδρὰν τοῦ ἐν Ζυρί- χῃ Πανεπιστημίου. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἐτῶν 22 ἀνηγορεύετο ὑψηλότης ἐνός ἐκ τῶν ἐτι καὶ σήμερον πρώτων Πανεπι- στημίων τῆς Γερμανίας καὶ ἐτῶν 24 ἐκαλεῖτο νὰ διδάξῃ ὡς τακτικὸς καθη- γητής. Ὁ Ἐρρικος Dernburg.

Ἐχουν κρυμὴν παρατήρησιν εἰς τοὺς ἀριθμοὺς τούτους οἱ ὀπαδοὶ τῆς γερο- τοκρατίας καὶ οἱ κατασκευασταὶ καὶ πιστοὶ ἐφικροστοῦ τοῦ συστήματος τῆς κατ' ἀρχαιότητα προαγωγῆς, ὅχι μόνον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ στρατῷ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ δικαιοσύνῃ, ἐκεῖ- νοι ὧν αἱ τρίχες ἠνωρθώθησαν ἐξ ἰσῶς ἀγκυκατήσεως ἐπὶ τῇ προαγωγῇ ἐνός Ἄντ. Ζηλήμονος καὶ ἐνός Ἰωάν. Οἰκονο- μοπούλου καὶ ἐνός Ἀναστ. Πικκληγού- ρα εἰς Προέδρους Πρωτοδικῶν;

Εἰς τὴν εἰδικὴν στήλην περὶ τὸν ἐπι- στοιχειώδεις τινὰς πληροφορίας ἐπὶ νο- μικῆς μελέτης ἣτις πρὸ ἑβδομάδος εἶδε τὸ φῶς ὑπὸ τὸν τίτλον

Μία μελέτη «**Περὶ τῆς Condictio incerti ἐν τῷ Ρωμῶ- κῷ Δικαίῳ.**»

Ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐπὶ περιστάσεων παρομοίων, αἵτινες ἀτυχῶς σπανιώτατα παρουσιάζονται, ἀνακλυβάνομεν ἐλπί- δας διὰ τὴν πτωχοτάτην νομικὴν μας φιλολογίαν. Ἡ μελέτη ὀφείλεται εἰς τὸν εἰς Ἀθήνας δικηγόρον κ. Κ. Δ. Τριανταφυλλόπουλον. Τὸ γεγονός ὅτι ὁ γράφων εἶνε νέος καὶ ὅτι μάλιστα πρὸ ἔτους ἐπεράτωσε τὰς ἐν Γερμανίᾳ σπου- δὰς του, εἶνε περιττὸν νὰ τονισθῇ, διότι οἱ παρήλικες, ὡς εἴπωμεν δὲ καὶ οἱ ἐνή- λικοι, ἐν Ἑλλάδι νομικοὶ, ἀπὸ πολλοῦ ἔπικυσαν καὶ μελετῶντες καὶ γράφοντες. Αὐτὴ εἶνε ἡ πικρὰ ἀλήθεια. Ὁ ἐξαπμι- στικὸς κλίβανος, ὅστις ὀνομάζεται δικη- γορική, ἐπέδρασε τόσον ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλ- λάδι νομικῶν κεφαλῶν, ὅστε πέραν τοῦ στενοῦ τῆς νομολογίας κύκλου σπανιώ- τατα πικριστάμεθα ἱκανοὶ ἢ ἔχοντες διάθεσιν νὰ ρίψωμεν τὸ βλέμμα, πολλῶ δ' ἤττον νὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς ἐρεῦνας ἱστορικὰς τοῦ Δικαίου ὡς ἡ ἀνωτέρω.

ΤΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ

Τὸ ζήτημα τῆς μεταφορᾶς ὁλοκλή- ρου τοῦ Πρωτοδικείου εἰς τὸ μέχρι τοῦδε Κατάστημα τοῦ Ἐθνικοῦ τυπογραφείου εὐρίσκειται πλέον ἐν τῇ ὀριστικῇ λύσει του. Τὰ σχέδια τῆς μετασκευῆς τοῦ Ἐθν. Τυπογραφείου ἐξεπονήθησαν ἤδη καὶ ἐνεκρίθησαν, συνετάχθη δὲ καὶ ὁ προϋπολογισμός, καθ' ὃν διὰ τὸ ὅλον ἔργον θ' ἀπαιτηθῶσι δραχμαὶ 40 χιλ. Πλὴν τούτου κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς παρελθούσης Πέμπτης τῆς Βουλῆς ἐζη- τήθη καὶ ἡ ἐξ ἴσου ποσοῦ πίστωσις ἐκ μέρους τοῦ κ. ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑ- πουργοῦ. Ἐκ παραλλήλου καὶ αἱ συνε- δριάσεις τοῦ Πρωτοδικείου ἤρξαντο ἤδη ὀμαλότεραι καὶ κανονικότεραι, ἐκτε- θεισῶν καὶ συζητηθεισῶν κατὰ τὴν πα- ρελθούσαν ἑβδομάδα καὶ υποθέσεων ἐκ τοῦ πινακίου, ἀναβεβλημένων. Καὶ εἶνε μὲν ἀλήθες ὅτι τὰ πινακία, ἰδίως δὲ τὸ τῶν Ἐμπορικῶν καὶ συνήθων καθυστε- ροῦσιν ὑπερβολικά, ἀφοῦ τακτικὴ συνε- δρίασις δὲν ἐγένετο ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος Μᾶϊου, οὐχ ἤττον καὶ ἡ ἀθρόα ἐκθεσις πρὸς συζήτησιν ἀναβε- βλημένων υποθέσεων φρονούμεν ὅτι ὑ- πάρχει κίνδυνος νὰ παραγάγῃ, ἐνεκα τοῦ στενοῦ τοῦ χώρου τῆς αἰθούσης, τὰς αὐτὰς δυσχερεῖας ἐνεκα τῶν ὁποίων ἢ μεταφορὰ τοῦ Πρωτοδικείου εὐρέθη ἀναγκαῖα.

Ἐπίσης εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἀνακοι- νώσωμεν ὅτι: ἡ ἐκ δικηγόρων Ἐπιτρο- πή, εἰς ἣν εἶχε δοθῇ ἡ ἐντολὴ νὰ παρα- κολουθῇ τὸ ζήτημα, θὰ κληθῇ ἐν καιρῷ ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν, ὅπως μετ' αὐτοῦ παράσῃ τὰς ἀναγ- κτικὰς πληροφορίας τόσον κατὰ τὴν ἐνέρ-

γειν τῶν ἐπισκευῶν τοῦ Ἐθν. Τυπο- γραφείου ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἐγκατά- στασιν ἐν αὐτῷ τῶν διαφόρων γραφείων.

ΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΘΕΣΕΩΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

Περὶ τοιοῦταις λέγων οὐ ἡ ἀνάγκη ὅπως τὰ περὶ μεταθέσεως τῶν δικαστι- κῶν λειτουργῶν διαρρυθμισθῶσιν ἄλλως κατέστη ἐπιτακτική.

Τὴν ἀνάγκην ταύτην, ἐπιδικῶσαν νὰ θεραπεύσῃ ὁ κ. ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργός, ὑπέβαλε τὸ κατωτέρω νομο- σχέδιον, ὁπερ τόσῃ προδικάσει ἀντίδρα- σιν ἐν τῇ Βουλῇ. Τὸ νομοσχέδιον τοῦτο μετὰ τῆς αἰτιολογικῆς ἐκθέσεώς του πρό- κειται εὐρεῖαν νὰ προαλέσῃ τὴν συζή- τησιν, ἂν ὑποτεθῇ ὅτι δὲν λάβῃ τὴν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ἄγουσαν, ἐνεκα τούτου δὲ νομίζομεν οὐ πρέπει νὰ διατελῇ ἐν γνῶ- σει αὐτοῦ ὁ δικαστικὸς κόσμος:

ΣΧΕΔΙΟΝ ΝΟΜΟΥ

Περὶ μεταθέσεως δικαστικῶν λειτουργῶν

(Ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης).

Ἄρθρον 1. Ἐν μὲν τῇ φράσει «δικαστικὸς λειτουργός» τοῦ παρόντος νόμου περιλαμβάνονται οἱ πρόεδροι, εἰσαγγελεῖς καὶ ἀντεισαγγελεῖς πάντων τῶν Πρωτοδικείων, οἱ Πρωτοδίκαι, ἔμμισθοι πρόεδροι, Εἰρηνοδίκαι καὶ Πται- σματοδίκαι· ἐν δὲ τῇ λέξει «δικαστή- ριον», τὰ Πρωτοδικεῖα, Εἰρηνοδικεῖα, καὶ Πταισματοδικεῖα.

Ἄρθρ. 2. Παντὸς δικαστικοῦ λειτουρ- γοῦ διοριζόμενον τὸ πρῶτον, ἢ προαγα- μένου, ὀρίζεται ἑδρὰ, ἐὰν μὲν εἰς θέσιν προέδρου ἢ εἰσαγγελεως ἢ ἀντεισαγγε- λέως ἢ πρωτοδικοῦ εἰς Πρωτοδικεῖον β' τάξεως, ἐὰν δὲ εἰς θέσιν εἰρηνοδικοῦ εἰς Εἰρηνοδικεῖον β' τάξεως.

Ἄρθρ. 3. Ἐκαστος δικαστικὸς λει- τουργός ὑπηρετεῖ ἐν τῇ ἑδρᾷ αὐτοῦ καθ' ὅλον τὸ δ.α. τοῦ παρόντος νόμου ὀριζό- μενον δι' αὐτὴν χρονικὴν διάστημα δι- καστικῆς ὑπηρεσίας, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς μεταθέσεως αὐτοῦ, εἰμ' ἢ κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ παρόντος νόμου.

Ἄρθρ. 4. § 1. Ἐκαστοῦ δικαστικοῦ λειτουργοῦ ἢ ὑπηρεσίας ὀρίζεται ἐν μὲν ταῖς πρωτοδικεῖαις β' τάξεως διετής, ἐν δὲ ταῖς τῆς α' τάξεως τετραετής, καὶ ἐν ταῖς εἰρηνοδικεῖαις καὶ πταισματοδι- κεῖαις διετής.

§ 2. Ἡ δικαστικὴ ὑπηρεσία ἀρχεται ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1907.

Ἄρθρ. 5 § 1. Τὰ πρωτοδικεῖα διαί- ρονται εἰς δύο τάξεις:

α). Εἰς τὰ τῶν Ἀθηνῶν, Βόλου, Κερκυράς, Ναυπλίου, Πατρῶν, Σύρου, Ζακύνθου, Ἡλείας, Καλαμῶν, Κορίνθου Κεφαλληνίας, Λαμίας, Λαρίσσης, Μεσο- λογγίου, Τριχάλων, Τριπόλεως καὶ Χαλκίδος.

β). Εἰς τὰ τῆς Ἀμφίσης, Ἄρτης, Γυθείου, Εὐρυτανίας, Κερδίτσης, Κυπα- ρισσίας, Λεβαδείας, Λευκάδος, καὶ Σπάρτης.

Ἄρθρ. 6. § 1. Ληγοῦσης τῆς κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον 4 δικαστικῆς ὑπη- ρεσίας, πᾶς δικαστικὸς λειτουργός δέον νὰ μετατεθῇ εἰς τι τῶν ἄλλων δικαστη- ρίων τῆς αὐτῆς τάξεως, ἢ εἰς τι τῶν τῆς ἀνωτέρας, ἐὰν καὶ ὅπου ὑπάρχῃ θέσις κενή.

§ 2. Αἱ γενικαὶ αὐταὶ μεταθέσεις γί- νονται τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ μηνὸς Αὐγούστου τοῦ ἔτους τῆς λήξεως τῆς κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον 4 δι- καστικῆς ὑπηρεσίας, πλὴν τῶν περιπτώ- σεων τοῦ ἄρθρου 7.

Ἄρθρ. 7. Κατ' ἐξαιρέσιν τοῦ προη- γουμένου ἄρθρου 6, μεταθέσεις δικαστικοῦ λειτουργοῦ γίνεται καὶ πρὸ τῆς λήξεως τῆς νομίμου διακοικῆς τῆς δικαστικῆς ὑπηρεσίας εἰς τὰς ἐξῆς μόνον περιπτώσεις.

§ 1. Πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως δι- καστηρίου ἀνωτέρας τάξεως, διὰ δικα- στικοῦ λειτουργοῦ τῆς κατωτέρας.

2. § Ἐὰν αἰτήσωνται τινες τῆς αὐτῆς τάξεως ἐγγράφως ἀμειβτικὰν μεταθέσιν.

§ 3. Ἐὰν ἡ μεταθέσις ἐπιβλάηται

ἐξ ἀναποφύκτου ἀνάγκης τὴν ὑπηρεσίαν, μετὰ προηγουμένην ὑπὲρ αὐτῆς γνωμοδότησιν τῆς κατὰ τὸ ἐπόμενον ἄρθρον 8 ἐπιτροπῆς. Μεταξὺ τῶν περιπτώσεων τῆς ἀνάγκης τῆς ὑπηρεσίας εἶναι:

α') προσωρινή μεταθέσις εἰς ἄλλο δικαστήριον·

β') συγγένεια ἐξ αἵματος μέχρι τοῦ ἔκτου βαθμοῦ, καὶ ἐξ ἀγχιστείας μέχρι τοῦ τετάρτου τοῦ δικαστικοῦ λειτουργοῦ πρὸς ἕτερον τοιοῦτον, ἢ πρὸς δικηγόρον, διωρισμένους παρὰ τῷ αὐτῷ δικαστηρίῳ·

γ') ἐγκραμῆ παρὰ τῷ αὐτῷ δικαστηρίῳ τοῦ δικαστικοῦ λειτουργοῦ κατ' ἀντιδικίαν συμφέροντα· καὶ

δ) ἄλλοι λόγοι σοβαροὶ ἐκ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἢ τῆς οἰκογενείας του, ὧν ἕνεκα δὲν δύναται ἄνευ βλάβης τῆς δικαστικῆς ἀξιοπρεσίας νὰ ἐκπληροῦ τὰ ἔκτου καθήκοντα.

§ 4. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τῆς ἐξ ἀνάγκης τῆς ὑπηρεσίας μεταθέσεως ὁ μετατιθέμενος ἀντικαθίσταται παρ' ἐκείνου, οὗτινος καταλαμβάνει τὴν θέσιν. Ἡ διάρκεια δὲ τῆς προσωρινῆς μεταθέσεως δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τοὺς τρεῖς μῆνας, μεθ' οὓς δέον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν θέσιν του ὁ μετατεθείς.

Ἄρθ. 8. § 1. Ἡ ἐπιτροπὴ, περὶ ἧς τὸ προηγουμένον ἄρθρον, συγκροτεῖται: α') ἐάν πρόκειται περὶ μεταθέσεως εἰρηνοδίκου ἢ πταισματοδίκου ἐκ τοῦ προέδρου, εἰσαγγελέως καὶ τριῶν τῶν πρὸς τὸν δικαστῶν τοῦ πρωτοδικείου, εἰς ὃ ὑπάγεται ὁ μετατεθησόμενος·

β') ἐάν περὶ προέδρου, εἰσαγγελέως καὶ ἀντεισαγγελέως πρωτοδικῶν καὶ πρωτοδίκου, ἐκ τοῦ προέδρου, εἰσαγγελέως καὶ τριῶν ἐφετῶν τοῦ ἐφετείου, εἰς ὃ ὑπάγεται ὁ μετατεθησόμενος.

§ 2. Οἱ Ἐφέται τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐφετείου, περὶ ὧν τὸ προηγουμένον ἐδάφιον β', διορίζονται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τὸν μῆνα Ἰούλιον ἐκάστου ἔτους, δι' ὅλον τὸ ἔτος, ἐκ διπλάσιου ἀριθμοῦ μελῶν, οὓς θέλει προτείνει κατὰ πλειονοψηφίαν ἢ ὀλομέλειαν τοῦ ἐφετείου Ἀθηνῶν. Οἱ ἐφέται περὶ ὧν τὸ αὐτὸ ἐδάφιον β', τῶν ἄλλων ἐφετειῶν, καὶ πρωτοδίκαι, περὶ ὧν τὸ ἐδάφ. α', λαμβάνονται ἐκάστοτε ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων κατὰ τὸν διορισμὸν μελῶν τοῦ δικαστηρίου.

§ 3. Ἐάν ἕνεκα κωλύματος ἑνὸς ἢ πλειόνων τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς καθίσταται ἀδύνατος ἢ συγκρότησις αὐτῆς, ἢ ἀνακλήρωσις τοῦ κωλυομένου γίνεται δι' ἑτέρου μέλους τοῦ αὐτοῦ ἢ ἄλλου ὁμοιοβάθμου δικαστηρίου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, ἐάν οὗτος εὐρίσκη εὐλογον τὸ προτεινόμενον κώλυμα.

§ 4. Ἡ γνωμοδότησις προκαλεῖται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης ἢ δὲ ἐπιτροπὴ ἀποφασίζει κατὰ πλειονοψηφίαν δι' ἠτιολογημένης ἐκθέσεως περὶ τῆς ὑπάρξεως, ἢ μὴ, τῆς ἀνάγκης τῆς ὑπηρεσίας, ἐν ὧς πέντε ἡμέρῶν ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς ὑπὸ τοῦ οἰκείου εἰσαγγελέως παραλαβῆς τῆς προσκλήσεως τοῦ Ὑπουργοῦ.

Ἄρθρον 9. Ἡ κατὰ τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον 4 χρονικὴ διάρκεια τῆς ὑπηρεσίας τοῦ δικαστικοῦ λειτουργοῦ δὲν κωλύει τὴν κατὰ νόμον προαγωγὴν αὐτοῦ.

Προσωρινὴ διάταξις.

Ἄρθρον 10. Ἐντὸς τοῦ μηνὸς Αὐγούστου ε. ε. θέλουσι μετατεθῆ εἰς τὰ πρωτοδικεῖα β' τάξεως οἱ νεώτεροι κατὰ τὸν διορισμὸν πρόεδροι, εἰσαγγελεῖς καὶ πρωτοδίκαι.

Ἄρθρον 11. Διὰ Β. Διατάγματος θέλουσι κανονισθῆ τὰ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ παρόντος νόμου, κταροῦντος πᾶσαν ἐγκυρίαν αὐτῷ προγενεστέραν διάταξιν.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 12 Νοεμβρίου 1907.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς
Βουλευτὴς Σύρου

Δ. Κ. Βοκοτόπουλος

Τόμος τῆς «Δικαιοσύνης» πωλοῦνται εἰς τὰ γραφεῖα αὐτῆς, τοῦ μὲν πρώτου ἔτους πρὸς δραχμὰς 25 τοῦ δὲ δευτέρου πρὸς δραχμὰς 2.50 ἕκαστος.

ΤΟ ΠΕΡΙ ΑΜΕΤΑΘΕΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ τέλους τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς Δικαιοσύνης, ἣν ἀπὸ καιροῦ ἀπειλεῖ, ὑποβάλων τὸ περὶ ἀμεταθέτου τῶν Δικαστῶν νομοσχέδιον, τὸ ὁποῖον θὰ ἰδύνατο ἁπλῶς νὰ συμπληρώσῃ ἐπιτακτικωτέρας ἀνάγκης μέτρον διὰ τὴν χειραφέτησιν τοῦ δικαστοῦ, οἷόν ἐστι τὸ περὶ προβιβάσμων. Αἱ μεταθέσεις, καὶ μάλιστα ὅταν γίνωνται ἔστιν ὅτε καταφώρως ἢ πρὸς τιμωρίαν ἀνυποτάκτων ἢ βράβευσιν ὑποχρεωτικῶν δικαστ. λειτουργῶν, δὲν εἶνε βεβαίως ἀκίνδυνον διὰ τὰς δικαστικὰς συνειδήσεις ὄπλον εἰς χεῖρας τῆς μαινομένης συναλλαγῆς. Ἄλλ' ὅ,τι κάμπτει ἀκαταγωνίστως ἴσως τοὺς χαρακτῆρας εἶνε οἱ προβιβάσμοι, οἵτινες ἀφορῶσιν ἀμέσως εἰς τὴν ἐπάρκειαν τῆς ζωῆς, εἰς τὸν ἄρτον τῶν τέκνων. Ἐξασφαλίσατε πρῶτον τοὺς δικαστὰς περὶ τῆς τύχης των, κατὰ τρόπον ἀποκλείοντα τὴν παραγνώρισιν τῆς ἰκανότητος ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν χρόνον ὑπηρεσίας, ἵνα ἡ βελτιώσις τῆς θέσεως αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς ἰδίας τοῦ δικαστοῦ ἐπιμελείας καὶ ἐπικρατήσεως ἐν τῇ εὐγενεῖ ἀμίλλη τῆς ὑπηρεσίας, καὶ τότε ὑπολείπεται ὡς κατακλείς τῆς πλήρους αὐτῶν χειραφεσίας τὸ ἀμετάθετον.

Ἄλλ' ὅπως ἔχει τὸ περὶ ἀμεταθέτου ὑποβληθὲν νομοσχέδιον δὲν ἀπομακρύνεται τοῦ καθεστώτος, ἴσως μάλιστα ἐμπεδοῖ αὐτὸ, ἀφιέμενον ἐξ ὀλοκλήρου τὰς τοποθετήσεις... εἰς τὸν πατριωτισμὸν τοῦ Ὑπουργοῦ. Ἄπλῶς ἐπὶ τινὰ τάχτην χρόνον, βραχὺν καὶ τοῦτον, ἐξασφαλίζει ἐν ἡσυχίᾳ τὸν δικαστὴν ἀπὸ δυσμενοῦς μεταθέσεως, ἀπομένει ὅμως τῷ Ὑπουργῷ τὸ δέλεαρ τῆς τοποθετήσεως εἰς καλλιτέρας τάξεως δικαστήριον καὶ διαρκούντος τοῦ χρόνου τῆς ὑποχρεωτικῆς ὑπηρεσίας, ὅταν ὑπάρχη θέσις κενή, ἢ ὁποία, σημειωθῆτω, οὐδέποτε λείπει. Παρεροχόμενου δὲ τοῦ χρόνου, ἐπιβάλλεται τῷ Ὑπουργῷ ἢ μεταθέσις. Τουτέστιν, ὅ,τι νῦν ἐγένετο ἐν μικρᾷ σχετικῶς κλίμακι καὶ ἐξήγειρε καὶ τύπον καὶ Βουλῆν, θὰ διαπράττεται ἐν τῷ μέλλοντι ὡς ἐκ τοῦ νόμου ἀνάγκη.

Ἄν εἰλικρινῶς ἐπεδιώκετο ἡ διὰ τοῦ ἀμεταθέτου ἀπαλλαγὴ τοῦ δικαστοῦ ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῆς φαρτρίας, ἔκειτο πρόχειρος ὁ νόμος τοῦ 1887, ὅστις ἴσως κατηργήθη, διότι ἔκλειε μίαν πηγήν ἐκμεταλλεύσεως τῶν Δικαστηρίων. Ὁ κ. Ὑπουργὸς δὲν εἶχε φαίνεται ἀπέναντι ἑαυτοῦ καὶ τοῦ καθεστώτος τὸ θάρρος νὰ λάβῃ ἐν γενναίῳ μέτρον. Ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἰδύνατο ν' ἀπαλλαγῆ τῆς μερίμνης νὰ ἀναδιοργανώσῃ τὴν Δικαιοσύνην, ἐπωφελοῦμενος μάλιστα τοῦ κρατούντος συστήματος, τὸ ὁποῖον ἄλλως δὲν εἶχεν αὐτὸς δημιουργήσει.

Διὰ τοὺς ἀναμορφωτὰς ἀπαιτεῖται καὶ ὀργανωτικὸς νοῦς, ἀλλὰ καὶ γενναιότης, καὶ δὴ ὅταν ὑπὸ τὴν ἀναδιοργάνωσιν καλύπτεται κυρίως θεραπεία. Καὶ ἐν προκειμένῳ ἀσθενῆς δὲν κείται τοσοῦτον ἡ Δικαιοσύνη, ὅσον αὐτὸς ὁ Ὑπουργός, ὁ προϊστάμενος τῶν Δικαστῶν, ὁ συγγενεστῶν ἐν ἑαυτῷ τοσαύτην ἐξουσίαν ἐπ' αὐτῶν, ἧς τοιαύτην ποιοῦνται χρῆσιν κατὰ κανόνα.

Καθ' ὃν τρόπον ὑπεδέχθησαν ἐν τῇ Βουλῇ τὸ νομοσχέδιον δὲν ὑπάρ-

χει φόβος νὰ γίνῃ νόμος τοῦ κράτους. Ἄλλ' ἂν τὸ Νομοσχέδιον τοῦτο ἔχῃ τὸ ἐλάττωμα νὰ μὴ ἀπομακρύνῃται ἀμαρτωλοῦ καθεστώτος, δὲν δύναμεθα νὰ μὴ τῷ ἀναγνωρίσωμεν ἕνα νεωτερισμὸν περὶ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ, τοῦ ὁποῖου ἡ τιμὴ ἀνήκει ὀλοκλήρως εἰς τὸν συντάκτην του.

Ἐν ἄρθρῳ πρώτῳ εἰδοποιεῖται τὸ νοῆμον κοινόν, ὅτι ἐν μὲν τῇ φράσει «δικαστικὸς λειτουργός» νοοῦνται οἱ πρόεδροι, εἰσαγγελεῖς, δικασταὶ καὶ ἔμμισθοι πάρεδροι τῶν Πρωτοδικείων, ἐν δὲ τῇ λέξει «Δικαστήριον» τὰ Πρωτοδικεῖα καὶ Εἰρηνοδικεῖα. Παρατηρεῖ τις ὅτι πρόκειται περὶ μιᾶς εὐφυστάτης οικονομίας τῶν νομογραφικῶν δυσχερειῶν. Πареисάγονται καὶ ἐν τῇ νομοθεσίᾳ κατὰ ἕνα πρωτότυπον τρόπον τὰ σύμβολα. Ὁ νομικὸς κόσμος ἄς ἐννοῇ ὅ,τι θέλει διὰ τοῦ ὅρου «δικαστ. λειτουργός,» τὸ νομοσχέδιον συμβολικῶς ἐννοεῖ ἄλλα, ὅπως καὶ διὰ τοῦ ὅρου «Δικαστήριον». Ἡ ἀρχὴ ἐγένετο. Οἱ διάδοχοι τοῦ σημερινοῦ νομοθέτου δύναται νὰ συμπληρώσωσι τὸ ἔργον. Σήμερον συμβολικῶς περιστέλλεται μόνον ἡ ἐννοια κοινοτάτων ἐπιστημονικῶν καὶ δικονομικῶν ὅρων. Εἰς τὸ μέλλον θὰ γράφουν π. χ. τὸν ἐπιστημονικὸν ὅρον «κομπογιαννίτης» καὶ θὰ νοῶσιν ἴσως «Ὑπουργός».

Πολ. Ἀρκὰς

Ἡ ΠΡΟ 9¹/₂ ΕΤΩΝ ΠΤΩΧΕΥΣΙΣ

Οὐδεμίαν εἶχομεν ἀμφιβολίαν ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν δι' ἧς ἐκηρύσσεται εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως εἰς Ἀθηναίους ἔμπορος τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1907, ὠρίζεται δὲ ἡμέρα πύσεως τῶν πληρωμῶν του ἡ **10η Μαΐου 1898!** ἣν ἐδημοσιεύσαμεν εἰς τὸ προηγουμένον φύλλον ὑπὸ τὸν τίτλον «τραύματα κατὰ τῆς δημοσίας πίστεως», θὰ ἔβητεν εἰς ἐξέγερσιν πραγματικὴν καὶ εἰς ἀγανάκτησιν ἀληθῆ αὐτὸν τοῦτον τὸν ἐν Ἀθήναις δικαστικὸν κόσμον καὶ ἰδίᾳ τοὺς κ.κ. Πρωτοδίκαις. Ἄν καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ἀνέγνωσε τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἢ ἄλλως ἔλαβε γνῶσιν τοῦ περιεχομένου ταύτης καὶ ἂν, λαβὼν γνῶσιν, κατελήφθη καὶ οὗτος ὑπὸ ἀγανάκτησεως, δὲν ἐλάβομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ πληροπορηθῶμεν. Ἐξακολουθοῦμεν ὅμως νὰ τονίζωμεν, ὅτι διχθήματα δικαστικὰ τοιοῦτου περιεχομένου, ἀποτελοῦσι πραξικοπήματα, οὐχὶ καθ' ὠρισμένην ἰδιωτικῆς περιουσίας, ἀλλὰ κατ' αὐτῆς ταύτης τῆς δημοσίας πίστεως καὶ τῆς κινήσεως τοῦ ἐμπορίου. Ἀρκετοὶ κόμβοι παρακωλύουσι τὴν κίνησιν τῶν συναλλαγῶν ὑπὸ τὰς μορφὰς τῶν διαφόρων δογμάτων καὶ τῶν Ἀναστασιανῶν νομῶν καὶ ἀρκετοὶ σκόπελοι παρεμβάλλονται ἀνὰ πᾶν βῆμα εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῆς ἀκινήτου κτήσεως, χάρις εἰς τὰ δίκτυα τοῦ περὶ ὑποθηκῶν νόμου καὶ τῶν περὶ ἐκτελέσεως χαριτωμένων διατάξεων τῆς Πολιτικῆς μας Δικονομίας, οὕτως ὥστε αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἡ σύμπραξις καὶ τῶν δικαστηρίων μὲς ἀκόμη, χάριν φιλανθρωπίας τοῦλάχιστον, ἂν μὴ δι' ἄλλο τι, εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ ἔλειπε.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

Τὸ Δικαστήριον τῶν ἐν Ἀθήναις Πρωτοδικῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 6539 (ἀπὸ 14 Νοεμβρίου 1907 ἀποφασίσεως του, δεχθὲν τὴν ἀπὸ 27 Οκτωβρίου 1907 αἴτησιν τοῦ Νικ. Ἰω. Ἰγγλέση κατοικοῦ Ἀθηνῶν κατὰ τῆς συζύγου του Ἀρτέμιδος Ν. Ἰγγλέση θυγατρὸς Ἀναστ. Ἀρνοπούλου κατοικοῦ ἐπίσης, διέταξε τὴν δημοσίευσιν καὶ τοιχοκόλλησιν αὐτῆς κατὰ τὸ ἄρθρ. 677 τῆς Πολ. Δικον. ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἐγείψεως τῆς περὶ διαζυγίου ἀγωγῆς αὐτοῦ.

Ἀθήνησι τῇ 23 Νοεμβρίου 1907.

ὁ τοῦ αἰτουμένου πληρεξ. δικηγόρος
Ι. Α. Δαμουλιάνος

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Περὶ τῆς *condictio incerti* ἐν τῷ ρωμαϊκῷ δικαίῳ, ὑπὸ Κ. Τριανταφυλλοπούλου. Ἀθῆναι 1907, σ. 168, βρ. 3.

Ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ κατοπτρίζεται ὁ τρόπος τῆς ἐπεξεργασίας τοῦ ρωμ. δικαίου τὴν σήμερον ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ. Ἡ ἔρευνα πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν ἐν τοῖς πανδέκταις (καὶ κώδικι) παρεμβλημάτων, ἦτοι τῶν μεταβολῶν, ἄς ἐπήνεγκεν ἢ ὑπὸ τὸν Τριβωνιανὸν ἐπιτροπῇ εἰς τὰ ἀποσπάσματα τῶν ἐν τοῖς πανδέκταις (καὶ κώδικι) περιληφθεισῶν νομικῶν συγγραμμάτων (καὶ αὐτοκρατορικῶν διατάξεων) χρονολογεῖται μὲν ἤδη ἀπὸ τοῦ μεσαιωνοῦ, μολὺς ὅμως ἀπὸ εἰκοσαετίας περίπου ἀπασχολεῖ συστηματικῶς τοὺς ρωμαϊστὰς καὶ φιλολόγους. [Κατὰ δὲ ἄλλοις εἶνε ὁ σκοπὸς τῆς ἀποκαθάρσεως ταύτης τῆς νομικῆς φιλολογίας τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς ἀπὸ τῶν νοθευμάτων τέλεον παρηκμακίας καὶ στείρου ἐπιστήμης, τῆς Ἰουστινιανείου]. Τοιαύτην ἔρευναν ἔχει ὡς ἀντικείμενον ἡ παρούσα πραγματεία: Ἡ *condictio*, ἀπὸ δικονομικῆς ἀπόψεως ἐξεταζομένη, παρουσιάζεται ἐν τοῖς πανδέκταις καὶ κώδικι ὄχι μόνον ὡς *condictio certi*, ὡς μόνον εἶνε γνωστὴ εἰς τὸν Γάϊον, ἀλλὰ ἀλλὰ καὶ ὡς *condictio incerti*. Ἄν ἡ τελευταία αὕτη εἶνε ὀλοκλήρως παρεμβλημένη εἰς τοὺς πανδέκτας, ἀμφισβητεῖται ὁ συγγραφεὺς τάσσει μετὰ τὴν κρατοῦσαν γνώμην ὑπὲρ τῆς κλασσικότητος καὶ κατὰ τῆς παρεμβολῆς, ἀναιρῶν τὰς ἀκρίτους εἰσέτι ἀντιθέτους γνώμας τοῦ Benigni (σ. 50, 68, 73, 86, 89, 96, 125) καὶ Mayr (σ. 141 ἐπ.). Ἐν τῷ § 1 ἀναπτύσσει διὰ βραχέων ὁ συγγραφεὺς τὴν *condictio* τῆς δευτέρας περιόδου, θίγων καὶ τὸ ζήτημα τοῦ νομίμου λόγου αὐτῆς, ὡς ἀγωγῆς τοῦ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ (σ. 20). Ἐν § 2 ἐρμηνεύει τὴν περίπτωτον L. 9 D. 12, 1, διατυπῶν κατὰ νέον τρόπον τὴν ἐπ' αὐτῆς γνώμην τοῦ σχολιαστοῦ Στεφάνου. Εἶτα ἐξετάζει τὰ ἀπὸ οὐσιαστικῆς ἀπόψεως διάφορα εἶδη τῆς *condictio incerti*, ἦτοι τὴν ἀγωγὴν δι' ἧς ζητεῖται ἡ ἀνασύστασις τῆς ἀνευ αἰτίας ἀποθεσεθείσης δουλείας (§ 4), ἡ ἀπέδοσις δαπανῶν (§ 5), ἡ κατάργησις τῆς ἀνευ αἰτίας συνολογηθείσης ἐνοχῆς (§ 7), ἡ σύστασις τῆς ἐκ πλάνης παραλειφθείσης ἀσφαλείας (§ 8), καὶ ἡ ἀπέδοσις τῆς ἀνευ αἰτίας εἰς τινὰ περιελθούσης νομῆς (§ 9). Εἰς ταῦτα ἀκολουθεῖ (§ 10—16) συζητήσεις περὶ τῆς formula καὶ τῆς θέσεως τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν ἀγωγῆς ἐν τῇ ἐδίκτη ἐξ ὧν ἰδιαιτέρας μνείας εἶνε ἀξία ἢ προσπάθεια πρὸς ἀναίρεσιν νεωστὶ διδαχθείσης γνώμης τοῦ Koschembahr (§ 14). Ἐν τέλει προστίθεται ἐρμητήριον τῶν ἐκ τῶν πηγῶν νόμων, εὐκαλῶν τῆς γῆρας τοῦ βιβλίου. Δυστυχῶς ὁ συγγραφεὺς, δι' οὓς λόγους ἀναφέρει ἐν τῷ προοιμίῳ, παρέλειψε τὴν ἐξέτασιν τοῦ θέματος καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ ἰσχύοντος δικαίου, ἐνδιαφέρουσα καὶ χρήσιμος θὰ ἦτο ἡ ἀνάπτυξις τῆς *condictio possessionis* (πρβ. ἐν τοσοῦτῳ σ. 129 σημ. 7) καὶ τῆς *condictio liberationis* ἐν σχέσει πρὸς τὰς προκριματικὰς ἀγωγὰς.

Γνωστὸν εἶναι ὅτι ὁ δικηγόρος κ. Η. Ἀναστασιάδης ἐξέδοτο πρὸ ὀλίγων μηνῶν μονογραφίαν περὶ ἀποθετηρίων καὶ ἐνεχυρογραφῶν καὶ ἐν γένει περὶ Γενικῶν Ἀποθηκῶν, περὶ ἧς ἀρκετὰ καὶ ἐν τῷ ἑλληνικῷ νομικῷ καὶ μὴ τύπῳ ἐγράφησαν ἤδη σημειούμεν ὅτι καὶ ὁ περικληθὲς οἰκονομολόγος κ. Paul Leroy—Beaulieu ἐρχεται διὰ τῆς κατωτέρω βραχείας μὲν, ἀλλὰ λίαν τιμητικῆς διὰ τὸν κ. Ἀναστασιάδην ἐπιστολῆς αὐτοῦ εἰς τὴν γενικῶς εὐμενῆ κρίσιν περὶ τῆς ἀνωτέρω πραγματείας συνεπικόπουρος. Ἰδοῦ αὕτη.

1 Νοεμβρίου 1907.

Κύριε Ἀναστασιάδη.

Ἐλαβὼν τὴν ἐπιστολήν σας, ἣν ἐλάβετε τὴν κλωσύνην νὰ μοῦ γράψητε. Τὸ ἐνδιαφέρον σας βιβλίον ἐλαβὼν πρότερον. Τὸ θέμα σας εἶναι εὐρύ, τὸ ἐπραγματεύθητε δὲ μετὰ τῆς ἐμβριθείας ἧς δεῖται.

Διεξήλθον τὸ σπουδαῖον (savant) βιβλίον σας, εἶδον δὲ μάλιστα νὰ μοῦ κάμνητε τὴν τιμὴν νὰ μὲ παραθέσετε ἐν ταῖς παραπομπαῖς, ἐφ' ᾧ καὶ εὐχαριστῶ.

Δέχθητε κύριε, τὴν ἔκφρασιν τῶν πλείων διακεκριμένων αἰσθημάτων μου.
Παῦλος Λερούα—Μπωλιέ.